ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು:- ರಾಜನೇ, ನಾನೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು. ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ, ಅನಂತ ಬಲಪೌರುಷ ಸಂಪನ್ನನಾದ ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಭಕ್ತರಿಂದ ಆರಾಧ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಅಂತವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಅನಂತನು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ, ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯನಾದ ವಾಸುದೇವ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಾನೇ, ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ, ಶಿವನಾಗಿ ಶಿವನಲ್ಲಿ, ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಇಂದ್ರನು, ಯಮನೂ ನಾನೇ, ಭೂಮ್ಯಾದಿಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು, ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ಆಹವನೀಯವೆಂಬ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳು, ಜಲಾಧೀಶನಾದ ವರುಣ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವ ಪರ್ವತವು ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವು ಪ್ರಕಟವಾದಂತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ; ನನ್ನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ನಾನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜನ್! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದೃಢಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮೋಹಿನಿ! ಭಗವಂತನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು, ''ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾಂತ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ದಿವ್ಯ ಪೀತಾಂಬರ ಧಾರಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶ್ರೀದ, ಶ್ರೀಶ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಶ್ರೀನಿಕೇತನ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನೇ ಆದಿ ಪುರುಷ. ಈಶಾನ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖ, ನಿಷ್ಕಲ, ಸನಾತನ ಪರಮ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದೀ. ಶಬ್ದಾದಿಗುಣಾತೀತ, ಭಾವಾಭಾವ ವಿಲಕ್ಷಣ, ನಿರ್ಲೇಪ, ನಿರ್ಗುಣ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಪಾಲಕನೂ ನೀನೇ, ನೀಲಕಮಲ ದಲಶ್ಯಾಮ, ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ಶಯನ, ಶೇಷಶಯನ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಾಮಕ, ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ ದೇವದೇವೇಶ್ವರ, ಸರ್ವವರದಾಯಕ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸಮಸ್ತ ಲೋಕೇಶ್ವರ, ಮೋಕ್ಷಕಾರಣ, ಅವಿನಾಶಿ, ವಿಷ್ಣೋ! ನಿನಗೆ ನಾನು ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ಈ ರೀತಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ರಾಜನು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ವಿನಯದಿಂದ ಪುನಃ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೋಕಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ''ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ರುವುದಾದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪುರುಷರು ಯಾವ ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರ್ಮಲ, ಶಾಂತ, ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೋ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೋ, ಆ ಪರಮ ದುರ್ಲಭವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಗವಂತನು:- ರಾಜನೇ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಫಲವಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀನು ಬಯಸಿದ ವಸ್ತುವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ನೀನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರು (೧೦,೯೦೦) ವರ್ಷಗಳ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಅನಂತರ ದೇವಾಸುರರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ, ಸರ್ವಮನೋರಥಗಳ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀನು ಕೇಳಿರುವ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿ. ಶಾಂತ, ರಹಸ್ಯ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಅವ್ಯಯ, ಪರಾತ್ಪರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ನಿರ್ಲೇಪ, ನಿರ್ಗುಣ, ಶಾಶ್ವತ, ಚಿಂತಾಶೋಕ ರಹಿತ ಪರಮಪದದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆ ಪರಮಾನಂದ ಪದವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ನೀನು ಮೋಕ್ಷ ಪದವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಪೃಥಿವೀ, ಆಕಾಶ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳು ಮೇರ್ವಾದಿ ಪರ್ವತಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞದ ಘೃತಧಾರೆಯಿಂದ (ತುಪ್ಪದ ಪ್ರವಾಹ) ಪ್ರಕಟವಾದ ಸರೋವರವು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನೂ ಇಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ನೈಋತ್ಯಕೋಣದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ತಾಳೆ ಹೂವಿನ ವನದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಮಂಟಪವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳಿವೆ. ಅಷಾಢ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮೀ ದಿನ ಮಘಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಯಾತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇಡುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಸ್ನಾತಕ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಗೃಹಸ್ಥ, ಸಿದ್ಧ, ಮತ್ತಿತರು ಅನೇಕರು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವರು.

ಭದ್ರೇ! ಮೋಹಿನಿ! ಈ ರೀತಿ ರಾಜನಿಗೆ ವರಕೊಟ್ಟು, ಅವನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಬೇಕಾದ ಸಮಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೊಡನೆ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ರಾಜನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ರೋಮಾಂಚಿತನಾಗಿ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ರತ್ನ ಸುವರ್ಣ ಖಚಿತವಾದ ವಿಮಾನಕಾರ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮಂತ್ರಿ, ಪುರೋಹಿತಾದಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಮಂಗಲ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ, ಜಯ ಜಯಕಾರ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಾರಾಯಣ, ತರತರಹದ ವಾದ್ಯಘೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಶುಭತಿಥಿ, ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರ, ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೂಲಕ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಕ್‌ಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇತರರಿಗೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಸುವಾಸನೆಯ ಪುಷ್ಪಗಳು ಚಿನ್ನ, ರತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗ್ರಾಮ, ನಗರ, ರಾಜ್ಯ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ರಾಜನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಧಾಮವನ್ನು ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರಾ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವತಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಮೋಹಿನಿಯು:- ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡಬೇಕು! ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಯ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದ ಫಲವೇನು? ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನದ ಫಲ, ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ದರ್ಶನದ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೋಹಿನಿ! ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನವು ಅತ್ಯಂತ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ದಿವಸ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವನು ನಿರಂಜನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೋ ಅವನೂ ಕೂಡ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪದೂರವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕ ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಸಾದಶಿಖರದ ಮೇಲಿರುವ ನೀಲ ಚಕ್ರದ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನೂ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹಿನಿ! ನಾನು ಈಗ ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಮುಳುಗಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರೇ ಮಗ್ನಂ ಪಾಪಗ್ರಸ್ತ ಮಚೇತನಂ ।
ಪಾಹಿ ಮಾಂ ಭಗನೇತ್ರಘ್ನ ತ್ರಿಪುರಾರೇ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಸರ್ವಪಾಪ ಹರಾಯ ಚ ।
ಸ್ನಾನಂ ಕರೋಮಿ ದೇವೇಶ! ಮಮ ನಶ್ಯತು ಪಾತಕಂ ॥

ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೫-೧೪-೧೫

ಭಗನೆಂಬ ದೇವತೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತಿದವನೇ! ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹಾರಕನೇ! ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನೇ! ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕನಾದ ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದೇವೇಶ್ವರ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಲಿ.'' ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಭಕ್ತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೊಕ್ಕುಳವರೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತಾ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ತರ್ಪಣವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಿಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಈಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ತ್ರಿಲೋಚನ! ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ನಮಸ್ತೇ ಶಶಿಭೂಷಣ
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ತ್ವಂ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಮಹಾದೇವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ನಾ. ಉತ್ತರ. ೫೫-೧೯

''ಮೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಶಂಕರನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಮಹಾದೇವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.'' ಈ ರೀತಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಹ್ರದಸ್ನಾನ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ಮುಕ್ತನಾದ ಭಕ್ತನು ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ

ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಸುಂದರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ದಳದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಆವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗೈಯಬೇಕು.

ಆವಾಹನಮಂತ್ರ

ಮೀನರೂಪೋ ವರಾಹಶ್ಚ ನರಸಿಂಹೋಽಥ ವಾಮನಃ
ಆಯಾತು - ದೇವೋ ವರದೋ ಮಮ ನಾರಾಯಣೋಽಗ್ರತಃ ॥

''ಮತ್ಸ್ಯಾದಿರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನೆ, ನನ್ನೆದುರು ದಯಮಾಡಿಸು.''

ಆಸನ ಮಂತ್ರ

ಕರ್ಣಿಕಾಯಾಂ ಸುಪೀಠೇಽತ್ರ ಪದ್ಮಕಲ್ಪಿತಮಾಸನಂ
ಸರ್ವಸತ್ವ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ತಿಷ್ಠ ತ್ವಂ ಮಧುಸೂದನ ॥

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಮಲಾಸನದ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದೇವನೆ, ನೀನು ಬಂದು ನಿಲ್ಲು. ದಿವ್ಯ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

ಅರ್ಘ್ಯ ಮಂತ್ರ

ಓಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪತೀನಾಂ ಪತಯೇ ದೇವ ದೇವಾಯ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ

ತ್ರಿಭುವನಾಧೀಶರಿಗೂ ಅಧೀಶನಾದ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಯಾದ ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಪಾದ್ಯ ಮಂತ್ರ

ಓಂ ಪಾದ್ಯಂತೇ ಪಾದಯೋರ್ದೇವ ಪದ್ಮನಾಭ ಸನಾತನ ।
ವಿಷ್ಣೋ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ, ಗೃಹಾಣ ಮಧುಸೂದನ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ (ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭-೨೮-೨೯)

ದೇವ! ಪದ್ಮನಾಭ! ಸನಾತನ! ವಿಷ್ಣುವೇ! ಕಮಲನಯನ! ಮಧುಸೂದನ, ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜಲವು ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಮಧುಪರ್ಕ ಮಂತ್ರ

ಮಧುಪರ್ಕಂ ಮಹಾದೇವ! ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯೈಃ ಕಲ್ಪಿತಂ ತವ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೃಹಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ (ನಾ.ಉತ್ತರ ೫೭/೨೯-೩೦)

ಮಹಾದೇವ! ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿನಗೆ ಮಧುಪರ್ಕದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಧುಪರ್ಕವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೃಪೆದೋರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸು, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಆಚಮನೀಯ ಮಂತ್ರ

ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಸಿತಂ ವಾರಿ ಸರ್ವಪಾಪಹರಂ ಶಿವಂ ।
ಗೃಹಾಣಾಚಮನೀಯಂ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿವೇದಿತಂ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ (ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭/೩೦-೩೧)

ಭಗವಂತನೇ! ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ದೂರವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಮಯವಾದ ಗಂಗೆಯ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜಲವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಚಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸ್ನಾನ ಮಂತ್ರ

ತ್ವಮಾಪಃ ಪೃಥಿವೀ ಚೈವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತ್ವಂ ವಾಯುರೇವ ಚ ।
ಲೋಕೇಶ! ವೃತ್ತಿಮಾತ್ರೇಣ ವಾರಿಣಾ ಸ್ನಾಪಯಾಮ್ಯಹಂ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ

ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭/೩೧-೩೨)

ಲೋಕೇಶ್ವರ! ನೀನೇ ಜಲಸ್ವಾಮಿ, ಜಲವ್ಯಾಪಿ, ಪೃಥಿವೀ ಸ್ವಾಮಿ, ಪೃಥಿವೀವ್ಯಾಪಿ, ಅಗ್ನಿ ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನು, ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನ ರೂಪವಾದ ಜಲದಿಂದ ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ವಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರ

ದೇವ! ತಂತುಸಮಾಯುಕ್ತೇ ಯಜ್ಞ ವರ್ಣಸಮನ್ವಿತೇ ।
ಸ್ವರ್ಣ ವರ್ಣಪ್ರಭೇ ದೇವ ವಾಸಸೀ ತವ ಕೇಶವ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ (ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭/೩೨-೩೩)

ದೇವ ಕೇಶವ! ದಿವ್ಯತಂತುಗಳಿಂದ ನೇಯ್ದಿರುವ, ಯಜ್ಞ ವರ್ಣದಿಂದಲೂ, ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ, ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭಾ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಈ ಎರಡು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ವಿಲೇಪನ (ಗಂಧ) ಮಂತ್ರ

ಶರೀರಂ ತೇ ನ ಜಾನಾಮಿ ಚೇಷ್ಟಾಂ ಚೈವ ನ ಕೇಶವ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತೋ ಗಂಧಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ವಿಲಿಪ್ಯತಾಂ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ

ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭-೩೩-೩೪

ಕೇಶವನೇ! ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ನಾನಾ ವಿಧ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಗಂಧ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ನಾನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮಂತ್ರ

ಋಗ್ಯುಜುಃ ಸಾಮಮಂತ್ರೇಣ ತ್ರಿವೃತಂ ಪದ್ಮಯೋನಿನಾ ।
ಸಾವಿತ್ರೀ ಗ್ರಂಥಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಉಪವೀತಂ ತವಾರ್ಪಯೇ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ (ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭-೩೪-೩೫)

ಭಗವಂತನೇ! ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತನಾದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೇದನೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅಲಂಕಾರ ಮಂತ್ರ

ದಿವ್ಯರತ್ನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾಃ ವಹ್ನಿಭಾನುಸಮಪ್ರಭಾಃ ।
ಗಾತ್ರಾಣಿ ಶೋಭಯಿಷ್ಯಂತಿ ಅಲಂಕಾರಾಸ್ತು ಮಾಧವ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ

ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೭-೩೫-೩೬

ಮಾಧವ! ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ದಿವ್ಯರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಈ ದಿವ್ಯ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳು ನಿನ್ನ ಅಂಗಾಗಗಳ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುವು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಳದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ದಕ್ಷಿಣ ದಳದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪಶ್ಚಿಮದಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ, ಈ ವ್ಯೂಹಮೂರ್ತಿಗಳ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ್ನೇಯದಳದಲ್ಲಿ ವರಾಹ, ನೈಋತ್ಯದಳದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ, ವಾಯವ್ಯದಳದಲ್ಲಿ ಮಾಧವ, ಈಶಾನ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಎದುರು ಗರುಡನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೌಮೋದಕಿ ಗದೆಯನ್ನು, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಂಗಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದಿವ್ಯವಾದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಂದಕವೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಖಡ್ಗವನ್ನೂ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿದೇವಿ, ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವನಮಾಲಾ, ಶ್ರೀವತ್ಸ ಕೌಸ್ತುಭ, ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಪುನಃ ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯಾದಿ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೋಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾದಿ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ನಿರ್ಋತಿ, ವರುಣ, ವಾಯು, ಕುಬೇರ, ಈಶಾನ, ಅನಂತ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಅವರವರ

ನಾಮಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾದ ಭಗವಂತನ, ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರು. ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು. ಜರಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವವನು, ಶ್ವೇತ ದೀಪದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು 'ಓಂ, ಅನಂತರ ನಮಃ' ಕೊನೆಗೂ 'ನಮಃ', ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥ್ಯಂತ ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದ. ಇದೇ ನಾರಾಯಣನ ಮಂತ್ರ (ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ'' ಪೂರ್ಣ ಮಂತ್ರ). ಇದು ಸಮಸ್ತ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಕ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೀರಾಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪದ್ಮ, ಶಂಖ, ಶ್ರೀವತ್ಸ, ಗದಾ, ಗರುಡ, ಚಕ್ರ, ಖಡ್ಗ, ಶಾರ್ಂಗ ಈ ಎಂಟು ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'' ಎಂಬ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೂರು ಎಂಟು ಬಾರಿ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಎಂಟು ಬಾರಿ, ಅಥವಾ ಎಂಟು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಆಯಾಯಾ ಕಾಮನಾಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ, ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಬಾರಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿ! ಯಾರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು, 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನಾದ ಅಚ್ಯುತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಹುದು.''

ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಹಿಮೆ

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯಷ್ಟೆ ! ಈ ರೀತಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ರೀತಿ ಸಮುದ್ರ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಾಣಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಯೋನಿಶ್ಚ ಸರಿತಾಂ ಪತೇ ।
ತೀರ್ಥರಾಜ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ತ್ರಾಹಿ ಮಾಮಚ್ಯುತಪ್ರಿಯ ॥

(ನಾ. ಉತ್ತರ ೫೮/೨)

ನದೀಪತಿಯಾದ ತೀರ್ಥರಾಜ! ನೀನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣನಾಗಿದ್ದೀ, ಜೀವನಕಾರಣನಾಗಿದ್ದೀ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಚ್ಯುತಪ್ರಿಯನೇ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.'' ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಬಲರಾಮಾದಿಗಳ ದರ್ಶನ ಮಹಿಮೆ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರಾದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಸುಭದ್ರೆಯ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಕ್ತನು ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ, ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಆಯನಾರಂಭ, ವಿಷುವ ಯೋಗ, ಯುಗಾದಿ ತಿಥಿ, ಮನ್ವಾದಿತಿಥಿ, ವ್ಯತೀಪಾತ, ಯೋಗ, ತಿಥಿಕ್ಷಯ ಆಷಾಢ, ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಘಮಾಸಗಳ ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಮತ್ತಿತರ ಶುಭತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದಾನಕ್ಕಿಂತ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಫಲವಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವಿ! ಈ ರೀತಿ ನಾನು ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಇವುಗಳ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಆಯುಸ್ಸು ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ, ಭೋಗಕ್ಕೂ, ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶಕ್ಕೂ ಇದು ಸಾಧನವು. ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳು ನದೀಸರೋವರಗಳು ಇವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಅಂಧಕಾರವು ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ತೊಂಬತ್ತೊಂಭತ್ತು (೯೯) ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ತೀರ್ಥರಾಜನಾದ ಸಮುದ್ರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಹೋಮ, ಜಪ, ಹಾಗೆಯೇ ದೇವಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಮಹಿಮೆ ರಾಧಾಮಾಧವರ ಸ್ವರೂಪ

ಮೋಹಿನಿ:- ಗುರುದೇವ! ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಧಾಮಾಧವರ ಸ್ವರೂಪವು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ವಸಿಷ್ಠರು:- ರಾಜನೇ (ಮಾಂಧಾತರಾಜನೇ) ಮೋಹಿನಿಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಂತನಾದ ಗೋವಿಂದನ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತನಾದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಸುವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾದನು. ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಪ್ರವಾಹವು ಉಕ್ಕಿತು. ಅನಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮುಗ್ಧಬಾಲಕನಂತಾಗಿದ್ದ ಆ ವಸು ಎಚ್ಚತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮೋಹಿನಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದನು.

ವಸುವು:- ದೇವಿ! ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವು ರಹಸ್ಯತಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ

ಬ್ರಹ್ಮನಾದ, ಕಾಲಕಾಲನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಾನು ಅವನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು. ಎಲ್ಲ ಅವತಾರಗಳೂ ಅವನದ್ದೇ ಆಗಿವೆ. ಮೂಲರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿತ್ಯನು. ಅವನು ಅಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯಗುಣಭರಿತನು. ಹೇಯ ಗುಣರಹಿತನು, ಹೀಗೆ ಸಗುಣನೂ ನಿರ್ಗುಣನೂ ಅವನೇ, ಅವನೇ ಶ್ರೀ ರಾಮ, ಅವನೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ. ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರಾಕೃತಗಳು, ಸತ್ವರಜಸ್ ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ ಗುಣಮಯಗಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗೋಲೋಕ (ವೈಕುಂಠ) ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಗುಣವು. ಭದ್ರೆಯೇ! ಗೋಲೋಕ' ಎಂದರೆ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಲೋಕ. ಕಿರಣಗಳ ಲೋಕ ಎಂದರ್ಥ (ಗೋ ಎಂದರೆ ಕಿರಣ, ತೇಜಸ್ಸು ಎಂದು ಅರ್ಥ) ವೇದಜ್ಞರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗೋಲೋಕ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಕಿರಣಸಾಗರವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಬ್ರಹ್ಮವು ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಗುಣವಾದರೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವನ ಜತೆಗೆ ಇರುವ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು. ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಎಂದೂಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಹತ್ತತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಪುರುಷನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಆ ಅಹಂಕಾರವು ದ್ರವ್ಯ ರೂಪ, ಜ್ಞಾನರೂಪ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪವೂ ಆಗಿದೆ. ವೈಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಎಂದು ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭೇದಗಳು. ವೈಕಾರಿಕ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ವೈಕಾರಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಕಟರಾದರು. ದಿಕ್ಕು, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ವರುಣ, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಉಪೇಂದ್ರ, ಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು, ಇವರೇ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ವೈಕಾರಿಕ ದೇವತೆಗಳು, ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಿವಿ, ತ್ವಚ, ಘ್ರಾಣ (ಮೂಗು), ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆಗಳು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ವಾಕ್ಕು, ಕೈ, ಕಾಲು, ಗುಹ್ಯ, ಗುದ ಇವು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಸಾಧ್ವಿ! ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಶಬ್ದದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಶಬ್ದದಿಂದ ಆಕಾಶವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ, ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವಾಯು ತತ್ತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ವಾಯುವಿನಿಂದ ರೂಪವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ, ರೂಪದಿಂದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ರಸ, ಆ ರಸದಿಂದ ಜಲತತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಜಲದಿಂದ ಗಂಧವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಆ ಗಂಧದಿಂದ ಪೃಥಿವೀ ತತ್ತ್ವವೂ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಹೊಂದಿತು. ಈ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಚರಾ ಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆಕಾಶದಿಂದ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು, ಎರಡು ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಈ ಪೃಥಿವೀ ಮುಂತಾದ ಐದನ್ನೂ ಭೂತ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮಾಯೆಗಳಿಂದ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಅಚೇತನವಾದ ಅಂಡದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಸತಿ ಮೋಹಿನಿ! ಆ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಅಂಡವು ಚಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ಅಂಡದಿಂದ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನು ಉತ್ಪನ್ನನ್ನಾಗಿ ಅವನು ಅಂಡದ ಒಳಗಿರುವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಶಯನ ಮಾಡಿದನು. ಜಲಶಯನನಾದ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನಿಗೆ ವಚನ (ಮಾತಾಡುವುದು) ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಮುಖ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳೂ ಮತ್ತಿತರ ಅವಯವಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಆ ಪುರುಷನ

ನಾಭಿಯಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತವಾದ ಸಹಸ್ರಸೂರ್ಯರಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಭೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂಪೂರ್ಣಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು. ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಲೋಕ ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸೊಂಟ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಏಳು ಅಧೋಲೋಕಗಳನ್ನೂ (ಸಪ್ತ ಪಾತಾಳಗಳನ್ನು) ಮೇಲಿನ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಭೂರಾದಿ ಸಪ್ತ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭುವನಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಚರಾಚರ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸನಕಾದಿ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು. ದೇವಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೃಗು ಮುಂತಾದವರು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ! ನಿರಂಜನ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ. ಸಂಸಾರ ನಾಶಕ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸರ್ವಪ್ರಧಾನನು. ಈಗ ನೀನು ಅವನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೇಳು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅವನು ಪ್ರಕಾಶಮಯನು. ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವ್ಯಕ್ತನು. ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತ. ಮೋಹಿನಿ! ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರು, ಗೋವುಗಳು, ಗೋಪಿಕೆಯರು, ವೃಂದಾವನ, ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳುಳ್ಳ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತ, ವಿರಜಾನದಿ, ನಾನಾ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಇವೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎಚ್ಚತ್ತು ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತೇಜಃ ಪುಂಜದ ಒಳಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಿಶೋರ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಮೇಘ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿ, ರೇಶ್ಮೆಯ ಪೀತಾಂಬರ, ಎರಡು ಬಾಹುಗಳು, ಕೊಳಲನ್ನೂದುವ ಭಂಗಿ, ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ರಾಧೆಯಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಧಾದೇವಿಯೂ ಪೃಥ್ವೀಪ್ರತೀತಳು, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ ಒಂದೇ ತೇಜಃಪುಂಜದಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ವರೂಪವೂ ನಿತ್ಯ. ಹಾಲು ಅದರ ಬಿಳುಪು, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಗಂಧ ಈ ಎರೆಡರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ರಾಧಾ ಮಾಧವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಿಯತಮೆ-ಪ್ರಿಯತಮರು. ಕಾರಣ ಕಾರಣರಾದ ರಾಧಾ ಮಾಧವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದವೇ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ವಾಚಾಂ ಅಗೋಚರ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ!

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ವಿಧಿ

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ! ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಾಂಗದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಪವಿತ್ರವಾದ

ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬೇಕು. ಆಗ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಅಶ್ವಮೇಧಾಂಗ ಸಂಭೂತ! ತೀರ್ಥ! ಸರ್ವಾಘನಾಶನ ।
ಸ್ನಾನಂ ತ್ವಯಿ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ಪಾಪಂ ಹರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥
(ನಾ. ಉತ್ತರ ೬೦-೩೦)

ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಅಂಗದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತೀರ್ಥನೇ! ಈ ದಿನ ನಿನ್ನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.'' ಈ ರೀತಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ದೇವ, ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತಿತರಿಗೂ ತೀರ್ಥಜಲದಿಂದ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟು, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇದ್ದು ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರೆಯರ ಅಭಿಷೇಕೋತ್ಸವ

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವನು, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ದಿವ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಪರಮ ಪದವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳು ನದಿ, ಸರೋವರ, ಪುಷ್ಕರಿಣಿ, ಕೆರೆ ಇಳಿಭಾವಿ, ಮಡು ಸಮುದ್ರ ಎಲ್ಲವೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ ದಶಮಿಯಿಂದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ವರೆಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ನಿಯಮವು. ಸತಿ ಮೋಹಿನಿ! ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ದಾನ ದೇವದರ್ಶನ, ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ದಶಮಿಯು ದಶ (ಹತ್ತು) ವಿಧಪಾಪವನ್ನುಪರಿಹರಿಸುವುದರಿಂದ 'ದಶಹರಾ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆ ದಿನ ನಿಯಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಲರಾಮ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸುಭದ್ರಾ ದೇವಿಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಮಾನವನು ಫಾಲ್ಗುಣದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ, ಏಕಚಿತ್ತನಾಗಿ ಡೋಲೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಬಲರಾಮ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವನು ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳ ದುರ್ಲಭವಾದ ಫಲವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿನ ಗಂಧಾನುಲಿಪ್ತನಾದ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ವೃಷಭ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಯೋಗವೂ ಇದ್ದಾಗ 'ಮಹಾಜ್ಯೈಷ್ಠೀ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಿವಸ ಭಕ್ತರು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಯಾತ್ರೆಗಳ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಯಾಗ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಪುಷ್ಕರ, ಗಯಾ, ಹರಿದ್ವಾರ, ಕುಶಾವರ್ತ, ಗಂಗಾಸಾಗರ ಸಂಗಮ, ಕೋಕಾಮುಖ, ಸೂಕರತೀರ್ಥ, ಮಥುರಾ, ಮರುಸ್ಥಲ, ಶಾಲಗ್ರಾಮತೀರ್ಥ, ವಾಯು ತೀರ್ಥ, ಮಂದರಾಚಲ, ಸಿಂಧುಸಾಗರ ಸಂಗಮ, ಪಿಂಡಾರಕ, ಚಿತ್ರಕೂಟ, ಪ್ರಭಾಸ, ಕನಖಲ, ಶಂಖೋದ್ಧಾರ, ದ್ವಾರಕಾ, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ, ಲೋಹಕೂಟ, ಸರ್ವಪಾಪ ಮೋಚನ, ಅಶ್ವತೀರ್ಥ, ಕರ್ದಮಾಲ, ಪೃಥೂದಕ, ಉತ್ಪಲಾವರ್ತಕ, ಪೃಥುತುಂಬ, ಕುಬ್ಜತೀರ್ಥ, ಏಕಾಮ್ರಕ, ಕೇದಾರ, ಕಾಶಿ, ವಿರಜ, ಕಾಲಂಜರ, ಗೋಕರ್ಣ, ಶ್ರೀ ಶೈಲ, ಗಂಧಮಾದನ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಮಲಯ, ವಿಂಧ್ಯ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ, ಹಿಮಾಲಯ, ಸಹ್ಯ, ಶಕ್ತಿಮಾನ್, ಗೋಮಾನ್, ಅರ್ಬುದ, ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ಗೋಮತೀ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ, ಗೋದಾವರೀ, ಭೀಮರಥೀ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ನರ್ಮದಾ, ತಾಪೀ, ಪಯೋಷ್ಣಿ, ಕಾವೇರೀ, ಕ್ಷಿಪ್ರಾ, ಚರ್ಮಣ್ವತೀ, ವಿತಸ್ತಾ (ಝೀಲಂ) ಚಂದ್ರಭಾಗಾ (ಚೇನಾಬ್) ಶತದ್ರೂ (ಸಟಲಜ) ಬಾಹುದಾ, ಋಷಿಕುಲ್ಯಾ, ಮರುದ್ವಲ್ಲಧಾ (ವ್ಯಾಸ) ವಿಪಾಶಾ, ದೃಷದ್ವತೀ, ಸರಯೂ, ಆಕಾಶಗಂಗಾ, ಗಂಡಕೀ, ಮಹಾನದೀ, ಕೌಶಿಕೀ, (ಕೋಸೀ) ಕರತೋಯಾ, ತ್ರಿಸ್ರೋಪಾ, ಮಧುವಾಹಿನೀ, ಮಹಾನದೀ, ವೈತರಣೀ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಹೇಳದಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ನದಿಗಳಿವೆಯೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದಾನಾದಿಗಳು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದ ಸಮಯದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ದಾನಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಮಹಾಜ್ಯೈಷ್ಠೀ, ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸರ್ವತೀರ್ಥಮಯವಾದ ಒಂದು ಭಾವಿಯಿದೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಪಾತಾಲಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಭೋಗವತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾಗುವುದರಿಂದ, ಆ ದಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆಯರ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆ ಭಾವಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸುವರ್ಣ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದೃಢವಾದ, ಇತ್ತ ಅತ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಮಂಚವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಪತಾಕೆಗಳು, ವಸ್ತ್ರ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಧೂಪವನ್ನಿಟ್ಟು ಸುವಾಸನೆ ಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನಿಂದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ, ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆ ಇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಜಯ ಜಯಕಾರ ಮತ್ತು ಮಂಗಲ ಘೋಷಗಳಿಂದ

ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಿನಿ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಜಾತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೂ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಜಯಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥರು, ಸ್ನಾತಕರು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಪುಷ್ಪಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತೀರ್ಥಜಲಗಳನ್ನು ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ಸಾಮಗಾನ, ನಾನಾ ವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಶಬ್ದಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ, ವಿದ್ಯಾಧರ, ಸಿದ್ಧರು, ಕಿನ್ನರರು, ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಚಾರಣರು, ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು, ಮರುತ್ತುಗಳು, ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಮಾನವರು ಭಗವಂತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ । ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ।
ಸರ್ಗಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕೃದ್ದೇವ । ಲೋಕನಾಥ । ಜಗತ್ಪತೇ ॥

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಶರಣಂ ದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಂ ।
ತ್ವಾಂ ನಮಸ್ಯಾಮಹೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದಂ ॥

(ನಾ.ಉತ್ತರ ೬೦-೫೩-೫೫)

ದೇವದೇವೇಶ್ವರ! ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಜಗತ್ ಪಾಲಕ ಭಗವಂತ ಜಗನ್ನಾಥ! ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀ. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಕ್ಷಕ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯ, ಮೋಕ್ಷಕಾರಣನಾದ ಸರ್ವ ವಿಧವಾದ ಮನೋಬೀಷ್ಟದಾಯಕನಾದ, ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.'' ಮೋಹಿನಿ! ಈ ರೀತಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರೆಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ದೇವತಾ ವಾದ್ಯಗಳ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಮೇಘಗಳು, ಪುಷ್ಪ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಜಲವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಮುನಿಸಿದ್ಧಚಾರಣರ ಜಯಜಯಕಾರ ದೊಡನೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ, ಪ್ರಜಾಪತಿ, ನಾಗ ಮತ್ತಿತರ ದಿವ್ಯಲೋಕ ವಾಸಿಗಳೂ ಮಂಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮಂತ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಜಲಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸ್ತೋತ್ರ

ಪುರೋಹಿತರು:- ''ಬ್ರಹ್ಮ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ! ಅಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡುವ ಮನೋಹರವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳು.''

ದೇವತೆಗಳು:- ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಪಾಲಕನಾದ ಭಗವಂತ, ನಿನಗೆ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಪದ್ಮನಾಭ, ಧರಣೀಧರ, ಆದಿದೇವ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ವಾಸುದೇವ, ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸಮುದ್ರಶಯನ, ಮಾಧವ, ಯೋಗೇಶ್ವರ, ನಿನಗೆ

ಜಯವಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ, ಚಕ್ರಧರ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಕೂರ್ಮರೂಪಿ, ಶೇಷಶಯನ, ಧರ್ಮಾಧಾರ, ಗುಣಧಾರ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಶಾಂತಿಕರ, ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ, ಮನೋವೇದ್ಯ, ಮುಕ್ತಿಕರ, ವಿಮಲದೇಹ, ಸತ್ವಾಧಾರ, ಗುಣ ಸಮೂಹ ರೂಪ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ. ನಿರ್ಗುಣ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಖ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ, ಕಮಲನಯನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಅಗಸಿಯ ಹೂವಿನಂತಹ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ವರ್ಣದವನೇ, ಭಕ್ತಿಭಾವಿತನೇ, ಪರಮಶಾಂತನೆ, ನೀಲಾಂಬರಧಾರಿ ಬಲರಾಮ, ಸಾಂಖ್ಯವಂದಿತ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಪಾಪಹಾರಿ, ಜಗನ್ನಾಥ ಬಲರಾಮಾನುಜ! ಅಭೀಷ್ಟಫಲದಾಯಕ, ವನಮಾಲಾಧಾರಿ, ವಿಷ್ಣುವೇ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.''

ಈ ರೀತಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೂರು ಬಾರಿ ಕಪಿಲಾ ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ನೂರು ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಫಲವು ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಂದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಜಲದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಮಾಸೋಪವಾಸ, ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರತಾಚರಣ ಮತ್ತು ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲವು ಮುಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸುಭದ್ರಾ, ಬಲರಾಮ ಸಹಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೋಹಿನಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನಾನಶೇಷದ ಜಲದಿಂದ, ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಅಭಿಷೇಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಬಂಜೆಯು ತುತ್ತವತಿ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯೂ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ ಪೀಡಿತಳೂ, ಗೃಹಪಿಶಾಚ ಪೀಡಿತಳೂ. ರೋಗಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಶುದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಗಳೂ ಕೈಗೂಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಲಶಾಯಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನಾನ ಶೇಷ ಜಲದಿಂದ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಾನಂತರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮ ಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆಯೋ. ಕುಬ್ಜಾಮ್ರ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಮತ್ತು ಪುಷ್ಕರ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವೂ, ಹಾಗೆಯೇ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೂ ಇದೆಲ್ಲವೂ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುಂಡಿಚಾ ಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಗುಂಡಿಚಾ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಉದ್ಯಾನ ಮಂದಿರ. ಅದು ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗುಂಡಿಚಾ ಇತ್ಯಾದಿ

ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರೆಯರು ರಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಯಾವಾಗ ಗುಂಡಿಚಾ ಮಂಟಪದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೊ ಆಗ ಅವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರು, ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಫಾಲ್ಗುನ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಗುಂಡಿಚಾ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವಾದಶಯಾತ್ರೆಗಳ ಉದ್ಯಾಪನ

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿ! ಯಾವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಹನ್ನೆರಡು ಯಾತ್ರೆಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆಯೋ ಆಗ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಕ್ತನು ಯಾತ್ರೆಗಳ ಉದ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪುರುಷೋತ್ತಮಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡಿ ಉದ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸುವುದು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಾಶಕವು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಆವಾಹನ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನಾನಂತರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಋಷಿಗಳು ಪಿತೃಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಇವರ ಹೆಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಗೋತ್ರ ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಿ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎರಡು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಆಚಮನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ'' ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಒಂದುನೂರ ಎಂಟುಬಾರಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿರುವ ಇತರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೆಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣದವರು ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮೊದಲು ಘೃತಸ್ನಾನ, ಅನಂತರ ಹಾಲಿನ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಧು (ಜೇನು) ಸ್ನಾನ, ಗಂಧೋದಕಸ್ನಾನ, ಚಂದನ ಮಿಶ್ರಿತ ತೀರ್ಥೋದಕ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಎರಡು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಚಂದನ, ಅಗುರು, ಕರ್ಪೂರ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿಗಳ ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಗಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದವಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಈ ರೀತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ, ಭಗವಂತನ ಎದುರು ಅಗುರು, ಗುಗ್ಗುಳ, ಮತ್ತಿತರ ಸುಗಂಧ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ

ಕೂಡಿದ, ಘೃತಧೂಪವನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮೋಹಿನಿ! ಪರಮಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅನಂತರ ಲಡ್ಡು, ಖೀರು, ಹೋಳಿಗೆ, ವಡೆ, ಪೂರಿ, ಖಂಡ ಭಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ಫಲಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಪಂಚೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ''ಓಂ ನಮಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ನೂರ ಎಂಟು (೧೦೮) ಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡವತ್ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ನಾನಾವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಭಗವಂತನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕು. ಆ ಮಂಟಪವು ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಪುಷ್ಪಮಂಟಪದ ಕೆಳಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದುವದನನಾದ ನಂದನಂದನ ಗೋವಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗರಣಮಾಡಬೇಕು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹರಿಕಥೆ, ಹರಿಕೀರ್ತನ, ಸಂಗೀತ ಭಜನೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಭಕ್ತನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಧ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪ್ರಭಾತಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಆಸ್ತಿಕರು, ವೇದಪಾರಂಗತರು, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು. ಶ್ರೋತ್ರಿಯರೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ತಾನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ಫಲೋಪಹಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ತೋತ್ರ, ಮನೋಹರವಾದ ಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರ ಹಿಂದೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿರುವ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಛತ್ರಿ, ಪಾದುಕೆ ಸುವರ್ಣ ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ, ಹನ್ನೆರಡು ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಖೀರು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉತ್ತಮ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಜಲಪೂರ್ಣವಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಕುಂಭಗಳನ್ನೂ, ಲಡ್ಡು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿ! ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಜ್ಞಾನದಾತನಾದ ಗುರುವನ್ನು ಪೂರ್ಣಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಸುವರ್ಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಗೋವು, ಧಾನ್ಯ, ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ಮನೋಭೀಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾಧರಃ ।
ಅನಾದಿ ನಿಧನೋ ದೇವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ

ನಾ. ಉತ್ತರ ೬೧-೭೪

ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯಾದ,ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತ, ಅನಾದಿ ಅನಂತ. ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ

ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ''. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಾನು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರ ಜತೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಯಾತ್ರೋದ್ಯಾಪನದಿಂದ, ಪುರುಷರೇ ಆಗಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಮತ್ತು ಒಂದು ನೂರು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗಗಳ ಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಭಕ್ತನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರಾ ವಿಧಾನ, ಉದ್ಯಾಪನ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯ ಯಾಗಿಯೂ ಭೋಗ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಯಾಗ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ವಿಧಿ

ವಸಿಷ್ಠರು:- ಮಾಂಧಾತ ರಾಜ! ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದವಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಮಹಾಮುನಿ ವಸುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದಳು.

ಮೋಹಿನಿ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅದ್ಭುತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಗದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೋಹಿನಿ! ಕೇಳು, ಮಾನವನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯು ಯಜ್ಞಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾರ್ಯವು. ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾದಿ ಯಾಗಗಳಿಂದಲೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಫಲವು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಯದೇ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳು ಭೋಗಸಂಪತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯ - ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅವನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರು ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಯಾವನ ಕೈಕಾಲು ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಯಾವನು ವಿದ್ಯೆ, ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಹೀನನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಕಲ್ಪರಹಿತನಾಗಿ, ಲೌಕಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಅಲ್ಪಾಹಾರಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಸಾಧಕನು ಮಾತ್ರವೇ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಧೀರನಾದ ಸಾಧಕನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ತೀರ್ಥಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ, ಅವನು ಪಾಪಿಯಾದರೂ ಪಾಪ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲೇ ಶುದ್ಧನಾದವನು ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ

ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತನು, ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಪಾಪಪೀಡಿತನೂ, ನಾಸ್ತಿಕನೂ, ಸಂಶಯ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಮತ್ತು ಕೇವಲಯುಕ್ತಿವಾದಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಮಾನವರು ಎಂದೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣರಾದ ಮಾನವರಿಗೆ ತೀರ್ಥಫಲಗಳೆಲ್ಲವು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಮಕ್ರೋಧ, ಲೋಭಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತೀರ್ಥಾಟನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ದುರ್ಲಭವಲ್ಲ. ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಯಥೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳು ನಿರಂತರ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿರುವುದ ರಿಂದ ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಮಕರಂದ ವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕೃತ, ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅನುಮೋದಿತ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾದ ಬಾಲಕನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ವಿಧ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಗುರುಸೇವೆಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ವಿಧದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವವನು, ಮೊದಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಭಾವಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಮೊದಲು ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸಾಧುಸಂತರು ಇವರನ್ನು ತನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಲೂ ದೇವತೆಗಳು ಪಿತೃಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೂ ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಮರಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಗೂದಲನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು, ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಗಯೆಗೆ ಹೋಗುವವನು ಮೊದಲು ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಕನ ವೇಷವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಗಯಾಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿಮಾನದಿಂದ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದೋ ವಿಧವಾದ ಲೋಭಮೋಹಗಳಿಂದ ಯಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಯಾನವೆಂದರೆ ಜೀವವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ವಾಹನವೆಂದು ಅರ್ಥ. ನರಯಾನ, ಹೋರಿ, ಅಶ್ವಯಾನ (ಜಟಕಾ) ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ರೈಲು ಬಸ್ಸು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಈ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ)

ಆದರೂ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿವಾಹನಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗೋಹತ್ಯಾ ಪಾಪವು ಬರುತ್ತದೆ, ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಡೋಲಿ, ಮುಂತಾದ ನರಯಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯು ಅರ್ಧಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಫಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಛತ್ರಿಯೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡವೂ, ಮೊನಚಾದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಪಾದುಕೆಗಳೂ (ಚಪ್ಪಲಿಗಳೂ) ಬೇಕು. ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹಣದಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದಂಶ ಫಲ. ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಅರ್ಧಾಂಶ ಫಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮನುವು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದುದರಿಂದ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಹೋದರೂ ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧ ಮತ್ತು ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಥಳಕ್ಕಿಂತ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಕರ. ಏಕೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೇಳು. ಹೇಗೆ ದೇಹದ ಕೆಲವು ಅವಯವಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನವೋ ಅದರಂತೆ ಭೂಮಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತಃ ಮುನಿಗಳ ನಿವಾಸದಿಂದ ತೀರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಗಂಗೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಯೂ ಮಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದವನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗಂಗಾನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ಮಾನವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಕೇಶದಲ್ಲಿ(ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ) ಆಶ್ರಯವಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನ ಎಷ್ಟು ಉಗುರು ಮತ್ತು ರೋಮಕೇಶಗಳು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಆ ಮಾನವನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾತ್ರಿಯ ತಂದೆಯು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಮಕರದ ಸ್ನಾನ

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೋಹಿನಿ ಕೇಳು, ನಾನೀಗ ಪ್ರಯಾಗದ ವೇದ ಸಮ್ಮತವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಸರ್ವಥಾ ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಗಂಗೆಯ ಸ್ನಾನವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹತ್ತು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ವಾಹಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯ ಸಂಯುಕ್ತಳಾದ ಗಂಗೆಗಿಂತಲೂ ನೂರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವು ಕಾಶಿಗಿಂತಲೂ ನೂರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯ ಪ್ರದವು.

ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು ಯಮುನೆಯೊಡನೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳವು ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಿಯಾದ ಗಂಗೆಯ ದರ್ಶನವು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತವೆಂದೇ ಗಂಗೆಯ ಜಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಗಂಗಾಯಮುನಾ ಸಂಗಮವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಗಂಗಾಯಮುನಾ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ 'ವೇಣಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಎರಡು ಘಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ನಾನವು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭ. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಪುಣ್ಯಪುರಾಣಗಳೂ ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಮಕರರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ ತ್ರಿವೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹಾರುದ್ರ, ಆದಿತ್ಯರು, ಮರುತ್ತಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಯಕ್ಷರು, ಕಿನ್ನರರು, ಗುಹ್ಯಕರು, ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರಾದ ಇತರ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು. ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಪಾರ್ವತೀ, ಶಚೀ, ಮೇಧಾ, ಅದಿತಿ, ರತಿ, ಇನ್ನಿತರ ಎಲ್ಲ ದೇವ ಪತ್ನಿಯರು ನಾಗಪತ್ನಿಯರು ಎಲ್ಲ ಪಿತೃಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣೀ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕಪ್ಪಾದ ತೀರ್ಥಗಳು ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತವೆ.

ಮಕರಸ್ಥೇ ರವೌ ಮಾಘೇ ಗೋವಿಂದಾಚ್ಯುತ ಮಾಧವ ।
ಸ್ನಾನೇನಾನೇನ ಮೇ ದೇವ ಯಥೋಕ್ತ ಫಲದೋ ಭವ

''ಗೋವಿಂದ ಅಚ್ಯುತ! ಮಾಧವ ದೇವ! ಮಕರರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗು.''

ಈ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೌನದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ವಾಸುದೇವ, ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ಮಾಧವ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ೬೦ ವರ್ಷ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಮಕರ ಸೂರ್ಯನ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ, ಇಳಿಯುವ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನವು ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಪುಷ್ಕರಣಿ ಸ್ನಾನವು ಕೆರೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಂತ ದ್ವಿಗುಣ, ನದೀಸ್ನಾನವು ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದೇವಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆ ಫಲವು ಹತ್ತು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ, ಮಹಾನದಿಯ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ನೂರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೂರ್ಯನು ಮಕರ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಫಲವು ಸಾವಿರಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಯಾಗ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯಾಗ ಸಂಗಮ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ನೀರು ಅಡಗಿದೆ. ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಸ್ನಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಬದರೀ ವನದಲ್ಲಿ ಮಾಘಮಾಸದ ಸ್ನಾನವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಪಾಪಹಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೂ ಆಗಿದೆ.

ನರ್ಮದಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘಸ್ನಾನವು ಪಾಪನಾಶಕ, ದುಃಖಾಪಹಾರಕ, ಮನೋಭೀಷ್ಟ ದಾಯಕ ಮತ್ತು ರುದ್ರಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ಜಲಸ್ನಾನವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾಘಮಾಸದ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವೂ ಪಾಪವೆಂಬ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆಯೂ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಸೋಪಾನದಂತೆಯೂ ಇದೆ.

ಸರಯೂ, ಗಂಡಕೀ, ಸಿಂಧು, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ, ಕೌಶಿಕೀ, ತಪತಿ, ಗೋದಾವರಿ, ಭೀಮಾ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ, ಕಾವೇರಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಮತ್ತಿತರ ಸಮುದ್ರ ಗಾಮಿಗಳಾದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಘಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾರೂಪ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿ, ಗೋಮತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪುನಃ ಜನ್ಮವೇ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಮಕೂಟ, ಮಹಾಕಾಲ, ನೀಲಕಂಠ ಹಾಗೂ ಆರ್ಬುದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರುದ್ರಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೈಮಿಷ, ಗೋತೀರ್ಥ, ಸಿಂಧು, ಸಾಗರಸಂಗಮ, ಧೇನುಕ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಸಾಗರ ಸಂಗಮ, ಪುಷ್ಕರ ಇವುಗಳೂ ಇನ್ನಿತರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ಪರ್ವತ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ನದೀ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಿಯಾದ, ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಖ್ಯಾತಳಾದ ಯಮುನೆಯು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಗಾಯಮುನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಭಾಗವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಥ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕಿಂತ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವು ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಪದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಯಾಗದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರ (ಝೂಂಸಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಒಂದು ಕೂಪವಿದೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಪ್ರತಪನವೆಂಬ ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವಾಸಕಿನಾಗದ ಹತ್ತಿರ, ಭೋಗವತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ದಶಾಶ್ವಮೇಧ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನಿಕನಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರ ರೂಪವಂತನಾಗಿಯೂ ಚತುರ, ದಾನಿ, ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಡನ (ಕ್ಷೌರ) ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರತ್ಯಾಗ, ಇವು ಉತ್ತಮ ಪುಣ್ಯಪ್ರದಗಳು. ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಪಗಳು ತಲೆ ಕೂದಲಿನ ಬುಡವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೇಶ ಮುಂಡನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾಘ ಮಾಸಗಳ ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರ, ವ್ಯತೀಪಾತಯೋಗ, ರವಿವಾರ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ತಿಥಿಯು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಅರ್ಧೋದಯ ಯೋಗ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನೂರು ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಮೋಹಿನಿ! ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನ್ಯೂನತೆಯು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಮಹೋದಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಪ್ರಯಾಗ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ

ಸಪ್ತಮಿ ಅರುಣೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅದು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಅಯನಾರಂಭದ ದಿನ ಪ್ರಯಾಗ ಸ್ನಾನವು ಕೋಟಿ ಪಾಲು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ವಿಷುವ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗ ಸ್ನಾನವು ಲಕ್ಷ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಷಡಶೀತಿ (ಸಂಕ್ರಮಣ) ವಿಷ್ಣು ಪದೀ (ಸಂಕ್ರಮಣ) ಪರ್ವದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಧಿನಂದಿನಿ! ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದ ಫಲವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಪುರ್ನಜನ್ಮ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸನ್ಮಾರ್ಗ ದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಯೋಗಿಗೆ ಸಿಗುವ ಗತಿಯು ಗಂಗಾ ಯಮುನೆಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಗದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಯಮುನೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಅಗ್ನಿ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲಾಭ, ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮರಾಹಿತ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಯಮುನೆಯ ಉತ್ತರ ದಡದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮುನೀಶ್ವರರಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾಯಮುನೆಗಳೆರಡರ ಸೇವನೆಯ ಫಲವು ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಗಂಗೆಯ ಹಿರಿಯವಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬಂದಿದೆ.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ಪುರೋಹಿತವರ್ಯರೇ! ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುರೋಹಿತವಸು:- ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುನೀಶ್ವರರಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ನಿನಗೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ಗಯಾಶ್ರಾದ್ಧ, ಗೋವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಣ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ನಿವಾಸ, ಈ ನಾಕರಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಸ್ವತೀ, ದೃಷದ್ವತೀ ನದಿಗಳ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಭೂಭಾಗವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸರೋವರವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮ ಕುಂಡವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳವು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಸರೋವರವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞವೇದಿಯು ಆ ಸರೋವರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಕ್ಷ ವೃಕ್ಷದ ಮೂಲಕ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದಾಗ ಆ ನದೀ ದೇವತೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಜಲದಿಂದ ತುಂಬಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಕುರು' ರಾಜನು ನಾಲ್ಕೂ

ಕಡೆಯಿಂದ ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉತ್ತನು. ಅವನು ಉತ್ತಸ್ಥಳವು ಐದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಯಾ, ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಮುಂತಾದ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕುರುರಾಜನು ಉತ್ತಕ್ಷೇತ್ರವು ಮೊದಲು ಸಮಂತಪಂಚಕ ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂದಿನಿಂದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದರ ವನ, ತೀರ್ಥ, ನದಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಕೊರತೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ನದೀ ಮುಂತಾದವುಗಳು

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಪವಿತ್ರ ಕಾಮ್ಯಕವನ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಅದಿತಿವನ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಮಧುವನ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಸೀತಾವನ, ವ್ಯಾಸವನ, ಫಲಕೀವನ, ಸೂರ್ಯವನ, ಎಂಬ ಏಳು ವನಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ. ಪವಿತ್ರ ಜಲಭರಿತಳಾದ ಸರಸ್ವತಿ, ವೈರಿಣೀ, ಮಂದಾಕಿನೀ, ಗಂಗಾ, ಮಧುಪ್ರಭಾ, ದೃಷದ್ವತೀ, ಕೌಶಿಕೀ, ಹೈರಣ್ವತೀ ಎಂಬ ನದಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳ ನೀರು ಸ್ಪರ್ಶ, ಪಾನ, ಸ್ನಾನಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ರಜಸ್ವಲಾ ದೋಷವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ರಂತುಕನೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಯಕ್ಷನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅದಿತಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾರಿಯೂ (ಹೆಂಗಸು) ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವಮಾತೆ ಅದಿತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಸಮಸ್ತ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತ್ಯಂತ ಶೂರನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಪಾತ್ರನಾದ 'ವಿಮಲ' ಎಂಬ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ವಿಮಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಮಲೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಮಲನಾಗಿ ದೇವಾಧಿ ದೇವನಾದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರು ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವನು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಲೋಕ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಪಾರಿಪ್ಲವ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೌಶಿಕ ನದಿಯ ಸಂಗಮವು ಪಾಪ ನಾಶಕವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಜನರ ಸಂಗಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಪೃಥವೀತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ದಕ್ಷಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಕ್ಷೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಶಾಲಕಿನೀ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಶಿವನೊಡನಿರುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ವಿಧಿಜ್ಞನಾದ ಮಾನವನು ನಾಗತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮೊಸರನ್ನೂ ಸೇವಿಸಿ ನಾಗಗಳಿಂದ ಅಭಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ತ್ರಿಭುವನ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಪಂಚನದೀ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶಂಕರನು ಅಸುರರನ್ನು ಹೆದರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಐದು ಬಾರಿ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪಂಚನಾದ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ

ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ನಿರ್ಭಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಈಶ್ವರನು ಕೋಟಿತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಕೋಟೀಶ್ವರದ ಶಿವನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಆಗಿನಿಂದ ಪಂಚಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನಾದ ವಾಮನನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವಾಮನನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಯಾಗದ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾದ ಯಾತ್ರಿಕನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಶ್ವತೀರ್ಥ, ಚಂದ್ರನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸೋಮ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಭೂತೇಶ್ವರ, ಜ್ವಾಲಾ ಮಾಲೇಶ್ವರ, ತಾಂಡವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಏಕಹಂಸ, ತೀರ್ಥ, ಕೃಚಶೌಚ ತೀರ್ಥ, ಮುಂಜವಟ, ರಾಮಹ್ರದ. ಕಾಯಶೋಧನ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ತೀರ್ಥ. ಕಪಿಲಾಹ್ರದ, ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥ ಪೃಥ್ವೀವಿವರ, ದೇವೀತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ, ಸಂತೀರ್ಥ, ಸೀತಾವನ, ದಶಾಶ್ವಮೇಧ ತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಪರಮ ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ತರ್ಪಣ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಹರದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಆಪಗಾ ಎಂಬ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಹರಿ ಪದವನ್ನು ಐದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮೋದಂಬರಿಕಾ ತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಕುಂಡ, ವೃದ್ಧಕೇದಾರ, ಕಲಶೀತೀರ್ಥ, ಸರಕ ತೀರ್ಥ, ಈಹಾಸ್ಪದ, ನಾಗಹ್ರದ, ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪತೀರ್ಥ, ರಸಾವರ್ತ, ವಿಲೇಪಾಶ್ರಮವೇ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಹರಿಯನ್ನೂ ಹರನನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಮುಂದಿರುವ ಫಲಶೀ ವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ದೃಷದ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಗಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧಫಲ. ಇವುಗಳನಂತರ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಪಾಣಿಘಾತತೀರ್ಥ, ಮಿಶ್ರಕ, ಕೌಶಿಕೀ ಸಂಗಮ, ಕಿಂದುಶೂಕೂಪ, ವ್ಯಾಸಸ್ಥಲ, ಮೃಗಮುಚ್ಛ, ವಾಮನ ತೀರ್ಥ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಶ್ರಮ, ಕುಲೋತ್ತರಣ, ಶಾಲಿಹೋತ್ರ, ಶ್ರೀಕುಂಭ, ನೈಮಿಷ, ತೀರ್ಥ, ವೇದಾವತೀ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ಏಳು ಕವಲುಗಳು ಬಂದು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗಮಿಸುವ ಸಪ್ತ ಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಪ್ರಭಾ, ಕಾಂಚನಾಕ್ಷೀ, ಮನೋಹರೀ, ಸುನಂದಾ, ಸುವೇಣು, ವಿಮಲೋದಾ ಇವೇ ಸರಸ್ವತಿಯ ಏಳು ಶಾಖಾನದಿಗಳ ಪ್ರವಾಹ ಧಾರೆಗಳು. ಈ ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದವನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆ ಇಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಕಪಾಲ ಮೋಚನ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಪೃಥೂದಕ, ಅವಶೀರ್ಣ, ಮಧುಸ್ರಾವ, ಅರುಣಾ ಸಂಗಮ, ಪಂಚವಟ ತೀರ್ಥ, ಕುರುತೀರ್ಥ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರ, ಅನರಕ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿಕಾ, ವಿಹಾರತೀರ್ಥ, ಪಿತೃತೀರ್ಥ, ಶುಕ್ರತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸ್ಥಾಣುವಟದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಕಾರ್ಯ ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಗಿ ಶಾಶ್ವತಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ, ಗ್ರಹಣ, ಯುಗಾದಿ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಪುಣ್ಯದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಗಳು ಮೋಕ್ಷಕಾರಕ. ಭವತಾರಕ.

ಗಂಗಾದ್ವಾರ (ಹರಿದ್ವಾರ) ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ

ವಸು:- ಭದ್ರೇ! ಭಗೀರಥ ಮಹಾರಾಜನ ರಥಚಕ್ರದ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಲಕನಂದಾಗಂಗೆಯು ಸಾವಿರಾರು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸೀಳುತ್ತ ಭಾರತಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಗಂಗಾದ್ವಾರವು (ಹರಿದ್ವಾರವು). ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳು, ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರಸಹಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯಸಹಿತರಾದ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ, ರಾಜರ್ಷಿಗಳೂ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯಾದ ಶಂಕರನ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತು. ದೇವತೆಗಳು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪತ್ನಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದು ಆ ಯಜ್ಞದ ವೈಭವವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳು ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕೌತುಕ - ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಈಶ್ವರನು ''ದೇವಿ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದರೂ'' ಸತಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಸತ್ಕರಿಸದೆ ಮಾತಾಡದೆ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು. ಅದೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದವರು ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷ ಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರಿಂದ ಸತೀದೇವಿಯ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಶಂಕರನು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವೀರಭದ್ರನು ಪ್ರಥಮ ಗಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಶಂಕರನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತೀರ್ಥವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಮನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೇರವೇರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದರೋ ಆ ಸ್ಥಳವು 'ಹರಿತೀರ್ಥ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಮೋಹಿನಿ! ಆ ಹರಿಪದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಹರಿಪ್ರಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭೋಗ - ಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಗಂಗಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪಥಗಾ (ಮೂರು ಕವಲಾಗಿ ಹೋಗುವ) ಗಂಗೆಯ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತರ್ಪಣ ಮಾಡುವವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಆನಂದದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಕನಖಲತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ

ವಾಸ ಮಾಡಿ, ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಕೋಟೀಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟಿ ಪಾಲು ಪುಣ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪುಂಡರೀಕ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಗಂಗಾ (ಸಪ್ತ ಸರೋವರ) ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಇವೆ. ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಋಷಿಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಭಗೀರಥನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆ ತರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವನದಿಯು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಏಳು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಸಪ್ತಗಂಗಾ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಪಿಲಾಹ್ರದವೆಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವಿರ ಗೋದಾನದ ಫಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಶಂತನುವಿನ ಲಲಿತ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸ್ನಾನ ದೇವತಾದಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಶಂತನು ಮಹಾರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅನಂತರ ಗಂಗೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವಸುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆ (ವಸು) ಶಿಶುವನ್ನು ಎಸೆದಳು. ಆ ಶಿಶುಗಳ ಶರೀರವು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಮರವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಔಷಧಿಯನ್ನು (ಆ ಮರದ ಎಲೆಯನ್ನು) ಸೇವಿಸಿದವನಿಗೆ ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಭೀಮಸ್ಥಲವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ, ಶರೀರ ತ್ಯಾಗಾನಂತರ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು.

ಯೋಽಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ನರಃ ಸ್ನಾಯಾತ್ ಗುರೌ ಕುಂಭೇಜಗೇ ರವೌ।
ಸ ತು ಸ್ಯಾತ್ ವಾಕ್ ಪತಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಭಾಕರ ಇವಾಪರಃ ॥
(ನಾ.ಉತ್ತರ ೬೬-೪೪-೪೫)

''ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಕುಂಭರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷರಾಶಿ ಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ (ಹರಿದ್ವಾರ) ಯಾವನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಂತೆ ವಾಗ್ಮಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ - ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ತಮ್ಮಿಂದ ಹರಿದ್ವಾರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ತಾವು ಬದರೀಕಾಶ್ರಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೋಹಿನಿ! ಜೀವರಿಗೆ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಬದರಿಕ್ಷೇತ್ರವು ಕಲಿದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವಾದುದು. ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮೂರ್ತಿದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ

ನರನಾರಾಯಣರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತವು ಇರುವ ತಾಣವಿದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಸುವಾಸನೆಯಾದ ಬದರೀ ವೃಕ್ಷಗಳಿವೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾತ್ಮರೂ ಒಂದು ಕಲ್ಪಪರ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕಲಾಪಗ್ರಾಮ ವಾಸಿಗಳಾದ ನಾರದಾದಿ ಮುನಿವರರೂ ಸಿದ್ಧರೂ ಅವರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ತಪಸ್ಸು ಲೋಕರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ದಿಪ್ರದವಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾವಿರಾರು ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತಗಳಿಂದ ಬರುವ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚ-ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಐದು ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ) ನಾರದರು ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಶಿಲೆಗಳಿಗೂ ''ನಾರದೀ'' ಎಂದೇ ಹೆಸರು. ಆ ನಾರದೀ ಶಿಲೆಗಳು ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ನಾರದ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರನಾದ ಮಾನವನು ಭಕ್ತಿ, ಭೋಗ, ಮೋಕ್ಷ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ''ನಾರದೀ'' ಶಿಲೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ದಾನ, ದೇವಪೂಜಾ, ಹೋಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವೈನತೇಯ (ಗರುಡ) ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಗರುಡನಿಗೆ ವರ ಕೊಟ್ಟನು. ''ವತ್ಸ! ನೀನು ದೈತ್ಯರಿಂದ ಅಜೇಯನಾಗು. ನಾಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾಗು, ನನ್ನ ವಾಹನನಾಗು. ಈ ಶಿಲೆಯು ಗರುಡ ಶಿಲೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಗಂಗಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲಿ. ಪಂಚಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತಾ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಾಗದಿರಲಿ.'' ಈ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ವರದಂತೆ ಗರಡನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನನಾದನು. ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಭೂಮಿದೇವಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಶಿಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಅದು ''ವಾರಾಹೀ ಶಿಲೆ'' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯ ನಿರ್ಮಲ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆ ಶಿಲೆಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಕೊಂದು ನರಸಿಂಹನು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ''ನರಸಿಂಹ ಶಿಲೆ''ಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ನರಸಿಂಹ ಶಿಲಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಐದನೆಯ ಶಿಲೆಯು 'ನರನಾರಾಯಣರ ಶಿಲೆ' ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗಿದ್ದನು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಶರೀರವಾಣಿಯಾಯಿತು- ''ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ನಾರದ ಕುಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲೆಯನ್ನು

ಪೂಜಿಸಿರಿ'' ದೇವತೆಗಳು ನಾರದ ಕುಂಡದಿಂದ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ತಂದು ಪೂಜಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ದೇವತೆಗಳು ಕಾರ್ತಿಕದಿಂದ ವೈಶಾಖದವರೆಗೆ ಹಿಮವಿರುವಾಗ ಬಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ವೈಶಾಖ ದಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೈಶಾಖದಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕದವರೆಗೆ ಮಂಜು ಹಿಮ ಕಡಿಮೆ ಯಾದಾಗ ಮಾನವರು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ, ಆರು ತಿಂಗಳು ಮಾನವರ ಪೂಜೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಇರುವಾಗ ಆ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನ ವಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಭಗವಂತನ ನೈವೇದ್ಯದ ಒಂದು ಅಗುಳೂ ಸಹ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಪಾಪನಾಶಕವೆಂದು ತಿಳಿ.

ಮೋಹಿನಿ! ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ವೇದ ಪಾರಂಗತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಬಾರಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಹಯಗ್ರೀವನೆಂಬ ಅಸುರನು ವೇದಗಳನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಭಯಂಕರನಾದ ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಮತ್ಸ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಆ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ 'ತೈಮಿಂಗಲ' ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅದು ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವೆಂದು ತಿಳಿ. ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಧುಕೈಟಭ ರೆಂಬ ಅಸುರರು ವೇದವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ ನಾರಾಯಣನು ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಆ ಸ್ಥಳವೇ 'ಹಯಗ್ರೀವ ತೀರ್ಥವು'. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ 'ಮತ್ಸ್ಯತೀರ್ಥ' ಮತ್ತು 'ಹಯಗ್ರೀವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ' ವೇದಗಳು ದ್ರವರೂಪದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿವೆ. ಇವೆರಡೂ ಸರ್ವಪಾಪ ನಾಶಕಗಳು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಾನಸೋದ್ಭೇದ ತೀರ್ಥವು ಹೃದಯ ಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭೇದಿಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಸಂಶಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಕರುಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ''ಕಾಮಾಕಾಮ'' ತೀರ್ಥವು ಸಕಾಮ ಪುರುಷರಿಗೆ 'ಕಾಮಿತ'ವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಕಾಮರಿಗೆ 'ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ' ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ 'ವಸುಧಾರಾ ತೀರ್ಥವು' ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

'ವಸುಧಾರಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ' ಮುಳುಗಿದಾಗ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಿನ ದರ್ಶನ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನೈಋತ್ಯ ಕೋಣದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಭಾಸ', 'ಪುಷ್ಕರ', 'ಗಯಾ', 'ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ', 'ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ'ವೆಂಬ ಪಂಚಧಾರಾ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಆಯಾ ತೀರ್ಥಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. 'ವಿಮಲ ತೀರ್ಥ' ಅಥವಾ 'ಸೋಮಕುಂಡ'ವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಗ್ರಹಾಧಿಪತಿಯಾದನು. ಆ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಾನವನು ಕಲಂಕರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾದ 'ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯತೀರ್ಥ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ

ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಚತುಸ್ರೋತ ತೀರ್ಥ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವನು ಧರ್ಮಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. 'ಸಪ್ತಪದ ತೀರ್ಥ'ದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರ ಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ತೀರ್ಥಕುಂಡದ ಮೂರು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದವನು ವಿಷ್ಣು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಸ್ತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನರ-ನಾರಾಯಣರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಮಾನವರಿಗೆ ಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನವು ಶತ್ರುಭಯ ನಾಶಕವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮೇರು ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಧನುರ್ಧರ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ದರ್ಶನ ಅಖಿಲ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಗೀರಥೀ ಅಲಕ ನಂದಾ ಸಂಗಮವಿದೆ. ದೇವ ಪ್ರಯಾಗವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನ, ದೇವತಾ ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಸಾಧಕಗಳು. ಸಂಗಮದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ 'ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವು' ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರವಿರುವ 'ಕರ್ಮೋದ್ಧಾರ ತೀರ್ಥ'ವು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವು. 'ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ತೀರ್ಥ'ವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವು. ಹೀಗೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ವರ್ಣಿಸಲಾರರು. ಭಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾದ ಸಾಧಕನು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದು ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ, ನರನಾರಾಯಣರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವು ಅವನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭಾಸಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಿಮಾ ಅಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳು

ವಸು:- ಪ್ರಭಾಸ ತೀರ್ಥವು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಾಶಕ ಮತ್ತು ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಿರಿಜಾಪತಿಯಾದ ಶಿವನು ಸೋಮನಾಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಭಾಸ ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥದ ಪೀಠಿಕೆ (ಪೀಠ) ಯಿದೆ. ಅದು ಐದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದರ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಚರ್ಮ ವಿಸ್ತಾರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (೨,೧೦೦ ಮೊಳ ಉದ್ದಗಲದ ಸ್ಥಳ) ಒಂದುತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅರ್ಕಸ್ಥಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಾದಿ ಸಾವಿರಾರು ಲಿಂಗಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾನವನು ರುದ್ರ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಗ್ನಿಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನುಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಕೇದಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವನು

ದೇವಪೂಜಿತನಾಗಿ ವಿಮಾನದ ಮೂಲಕ ದೇವಲೋಕವನ್ನೈದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರ ಕೇದಾರೇಶ್ವರರು ಆದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಚಂಡೀಶ್ವರ, ಭಾಸ್ಕರೇಶ್ವರ, ಅಂಗಾರಕೇಶ್ವರ, ಗುರ್ವೀಶ್ವರ, ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಭೃಗುಜೇಶ್ವರ, ಶನೀಶ್ವರ, ರಾಹ್ವೀಶ್ವರ, ಕೇತ್ವೀಶ್ವರ, ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದವನಿಗೆ ಶಿವಸಾಲೋಕ್ಯ, ಮತ್ತು ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ವರಾರೋಹಾ, ಅಜಪಾಲಾ, ಮಂಗಲಾ, ಲಲಿತೇಶ್ವರೀ ಎಂಬ ದೇವಿಯರನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದವನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ, ಬಾಡಬೇಶ್ವರ, ಅರ್ಘೇಶ್ವರ, ಕಾಮಕೇಶ್ವರರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ ಮಾನವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗೌರೀ ತಪೋವನದಲ್ಲಿರುವ ಗೌರೀಶ್ವರ, ವರುಣೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಉಷೇಶ್ವರರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗಣೇಶ, ಕುಮಾರೇಶ, ಸ್ವಾಕಕೇಶ, ಕುಲೇಶ್ವರ, ಉಪ್ತಂಕೇಶ, ವಹ್ನೀಶ, ಗೌತಮ, ದೈತ್ಯಸೂದನ ಈ ದೇವತೆಗಳ ವಿಧಿವತ್ತಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ನಿಹಿತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದೇವತಾದಿತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯ ಪೂರ್ಣ ಫಲವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂತೇಶ್ವರಾದಿ ಹನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಭೋಗ, ಪರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದಿ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನು ಮೋಕ್ಷಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತರ ನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತಪ್ತಕುಂಡೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲ ಚಂಡೀಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ವಿನಾಯಕನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅಭೀಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇಮಾದಿತ್ಯನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಕ್ಷೇಮ ಲಾಭ, ಮನೋರಥ, ಸಾಫಲ್ಯ, ಮತ್ತು ಅಭೀಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಲಾಭ ಇವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪೂಜಕರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ದುರ್ವಾಸೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಪಿಂಗೇಶ್ವರರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಮಾನವನು ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭದ್ರಾ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ನೂರಾರು ಮಂಗಳ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮೋಕ್ಷ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾರಾಯಣ ಗೃಹ (ತೀರ್ಥ)ಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಪುನಃ ಎಂದೂ ಶೋಕಭಾಗಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಂಕಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸದ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂಡೀಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನದ ಫಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶಾಪುರ ನಿವಾಸಿಯಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಫಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾರದೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನು ವಿಷ್ಣು ಶಂಕರರ ಭಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭಲ್ಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕರ್ದಮಾಲ ತೀರ್ಥವೂ ಅದೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಗುಪ್ತ ಸೋಮನಾಥ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇಶ್ವರರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರ, ನಾರಾಯಣ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ, ಕೋಟಿಹ್ರದದ ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಕೋಟೀಶ್ವರ ದರ್ಶನ ಪೂಜನದಿಂದ ಸರ್ವ ಸುಖಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಾಮೋದರ ಗೃಹದರ್ಶನದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭಾಸದ ನಾಭಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ವಸ್ತ್ರಾಪಥ ತೀರ್ಥ'ವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದವನು ಶಂಕರನ ಸಮಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಾಮೋದರದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವರ್ಣರೇಖಾತೀರ್ಥ', ರೈವತಕ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ', ಉಜ್ಜಯಂತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕುಂತೀಶ್ವರ' ಮತ್ತು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ 'ಭೀಮೇಶ್ವರ', ವಸ್ತ್ರಾಪಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಮೃಗೀಕುಂಡ ತೀರ್ಥ'ಗಳೇ ತೀರ್ಥ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ದೇವತಾ ಪೂಜಾ, ಮತ್ತು ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗಂಗೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಯಿಂದ 'ಗಂಗಾಸ್ನಾನ' ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕ ಪಾಲಕರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಅವಾಂತರ ಭೇದಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಲ್ಲ.

ಪುಷ್ಕರ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಯಜ್ಞ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಪುಷ್ಕರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು:- ಮೋಹಿನಿ! ಮಾನವರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುಷ್ಕರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇತರ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಸಮ್ಮಿಲಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಗಣೇಶ, ರೈವತ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಕರ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇತರ ಯಾವ ತಪಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನವರು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಪುಷ್ಕರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಪರ್ವತಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರೀದೇವಿಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ದೇವಿಯು ಪೂಜಕರಿಗೆ ವೇದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ವರಾಹ, ನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿದೇವತೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನು

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುಷ್ಕರ ಸ್ನಾನವೂ, ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಯೋಗವೂ, ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಸಂಯೋಗವೂ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ, ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವ ಯೋಗವು ದುರ್ಲಭ, ನೂರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ, ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೌತಮಾಶ್ರಮದ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ವಸು ಮಹಾನುಭಾವರೇ! ನಾನು ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಪುಷ್ಕರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಈಗ ತಾವು ಗೌತಮಾಶ್ರಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಸು ಪುರೋಹಿತರು:- ಮೋಹಿನಿ! ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೂ ಮತ್ತು ದೇವರ್ಷಿಸೇವಿತವೂ ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಗೌತಮಾಶ್ರಮವು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಮಾನವನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಗೌತಮಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಿವಧಾಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶೋಕಾನುಭವವು ಪುನಃ ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೋದಾವರಿಯು ಪ್ರಕಟಳಾದಳು

ಮಹರ್ಷಿಗೌತಮರು ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಬಾರಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಜೀವಜಂತುಗಳು, ನೀರು ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತು ಹೋದವು. ಆ ಭಯಾನಕ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಗೌತಮಾಶ್ರಮವನ್ನೇ ಸೇರಿದರು. ಅವರು ಗೌತಮರನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು - ''ತಾವು ನಮಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೃತರಾಗುತ್ತೇವೆ.'' ಮುನಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌತಮರಿಗೆ ದಯೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡುವ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲದ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು.

ಗೌತಮ:- ''ಮುನಿಗಳೇ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿರಿ. ಈ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತೇನೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗೌತಮರು ತಪೋಬಲದಿಂದ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಳಾದಳು. ಗಂಗೆಯು ಪ್ರಕಟಳಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ (ಭತ್ತದ) ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುತ್ತಲೇ ಧಾನ್ಯದ ಸಸಿಗಳು ಬೆಳೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ

ಕಾಳುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಧಾನ್ಯವು ಬಲಿತು ಬೆಳೆಯು ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಗೌತಮರು ಆ ಬೆಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲ. ಕತ್ತರಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆ ದಿನವೇ ಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುವು. ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವು ನಡೆಯುತ್ತ ಇತ್ತು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದಾಗ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವೂ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ಗೌತಮರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಗೌತಮ ಋಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಅಂಬಿಕಾ ಪತಿಯಾದ ಶಿವನು ಋಷಿಗಳ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಅವನ ಪರಿವಾರಗಣಗಳೂ ಜತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದುವು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು. ''ಗೌತಮನೇ! ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು'' ಆಗ ಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಗೌತಮರು ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಾನ್ ತ್ರ್ಯಂಬಕನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ''ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಳಕರನಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮಹಾದೇವನೇ! ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೃಡವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿರಲಿ. ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಾನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವು'' ಗೌತಮರು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಶುತೋಷನಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ತನ್ನ ಭಕ್ತನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭನಾದ ಆ ಪರಶಿವನು ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತನಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕರುಣಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನಾದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನು ಅದೇ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ 'ತ್ರ್ಯಂಬಕ' ಪರ್ವತವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಯಾವ ಮಾನವರು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಳಾದ ಗೋದಾವರೀ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮಹಾದೇವನ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ವಿವಿಧೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವರರೇ ಸರಿ. ಮೋಹಿನಿ, ಈ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಪಂಚವಟೀ ಮಹಿಮೆ

ಗೋದಾವರಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ದರ್ಶನವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಿವೆ. ಅಲೆಲ್ಲಾ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತಾ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗೋದಾವರಿಯು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಕಟಳಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಳಾಗಿಯೂ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆಹೋಗುತ್ತ ಗೋದಾವರಿಯು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಿದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಲದಿಂದ ತೋಯ್ಸಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾನವರು ತೋರಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರೀ ದೇವಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಳಾಗಿದ್ದಾಳೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ

ತೀರ್ಥವು. ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪನಾಶಕವು. ಗೋದಾವರಿಯು ಪಂಚವಟಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿಯಮ ವ್ರತಗಳ ಪಾಲ ಮಾಡುತ್ತ ಪಂಟವಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಅಭೀಷ್ಟಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವು ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರವಾಯಿತು. ಮಂಗಳಕ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ, ಈ ರೀತಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಗೌತಮಾಶ್ರಮಾದಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಪುಂಡರೀಕಪುರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ. ಜೈಮಿನಿ ಕೃತ ಶಂಕರ ಸ್ತುತಿ

ಮೋಹಿನಿ:- ಗುರುದೇವ! ತಾವು ಹೇಳಿದ ಗೌತಮಾಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಗೌತಮರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು. ನಾನು ಈಗ ಪುಂಡರೀಕಪುರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು:- ಮಹಾದೇವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನನು, ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವರು ಕೇಳಿದ ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಭಕ್ತರ ಎದುರು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ, ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾನೆ. ಪುರಾತನ ವೃತ್ತಾಂತವೊಂದು ಹೀಗಿದೆ. ವ್ಯಾಸ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜೈಮಿನಿ ಋಷಿಗಳು ಅಗ್ನಿ ವೇಶ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಪುಂಡರೀಕಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಪುಂಡರೀಕಪುರವಾದರೋ ಸಾಧಾರಣವಾದುದಲ್ಲ. ದೇವರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯಂತೆ ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾದ ಮಹಾನಗರವು ಪುಂಡರೀಕಪುರ. ಜೈಮಿನಿಯು ಶಿಷ್ಯಸಹಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಸರೋವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರಳು ಕೊಡುವ ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದವು. ಜೈಮಿನಿಯು ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಅವನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾದ್ಯ. ಅರ್ಘ್ಯ, ಅಚಮನ, ಸ್ನಾನ, ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ ದೀಪ ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಯಾವ ವ್ಯಗ್ರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆ ಉತ್ತಮ ಕಲ್ಪದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾದ ಅವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನು ಅವನ ಎದುರು ಆವಿರ್ಭೂತನಾದನು.

ಅನಂತರ ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈಶ್ವರನ ಎದುರು ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು ಶರಣಾಗತರ ಪೀಡಾಪರಿಹಾರಕನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಅರ್ಧ ಶರೀರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹರರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ದೇವ ದೇವ! ಜಗತ್ಪತೇ, ನಾನು ಧನ್ಯನು. ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಧ್ಯೇಯನಾದ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನನ್ನೆದುರು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅನುಗ್ರಹ ಇನ್ನೇನಿದೆ.'' ಆಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಈಶ್ವರನು ಜೈಮಿನಿಯ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದನು.

ಮಗೂ-''ಕೇಳು, ನಿನಗೇನು ಬೇಕು?'' ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜೈಮಿನಿಯು ಹೇಳಿದನು - ''ಭಗವಂತನೇ ನಾನು, ತಾಯಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿ, ವಿಘ್ನರಾಜ ಗಣೇಶ, ಕುಮಾರ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಇವರೊಡನೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.'' ಆಗ ಕೂಡಲೆ ಶಂಕರನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರೊಡನೆ ಜೈಮಿನಿಮಹರ್ಷಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾದ ಶಿವನು ಪುನಃ ಕೇಳಿದನು. 'ವತ್ಸ ಕೇಳು, ಈಗ ನಿನಗೇನು ಬೇಕು?' ಜೈಮಿನಿಯು ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ಶಂಕರನ ಈ ದಯಾಳುತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಪಟ್ಟನು. ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು - ''ನಾನು ನಿನ್ನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ' ಆಗ ಜೈಮಿನಿಯ ಆಶೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದ ಅಂಬಿಕಾರಮಣನು ಅನೇಕ ವಿಧ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈಶ್ವರನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ನಂದೀ ಭೃಂಗಿ, ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಭರಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ತಾಯಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತರು.

ರುದ್ರ ತಾಂಡವ

ತತೋ ಹರೋ ಹರಾಜ್ಞಯಾ ವಿಧಾಯರೂಪ ಮದ್ಭುತಂ ।
ಪ್ರನರ್ತುಮುದ್ಯತೋ ಬಭೌ ವಿಚಿತ್ರ ವೇಷಭೂಷಣಃ ॥
ವಿಲೋಲ ನಾಗವಲ್ಲರೀದ್ಧಕಕ್ಷ ಈಷದುತ್ಸ್ಮಿತಾನನೋ
ಲಲಾಟ ಶೋಭಿತೇಂದು ಲೇಖ ಊರ್ಧ್ವದೋರ್ಧ್ವಜಃ ॥

ಅನಂತರ ಭಗವಂತನಾದ ರುದ್ರನು ಅದ್ಭುತವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ಅದ್ಭುತ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಂಚಲವಾದ ಬಳ್ಳಿಗಳಂತಿರುವ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವು ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ರೇಖೆಯು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ ತೋಳುಗಳು ಧ್ವಜದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸುದೃಗ್ ವಿಲಿಪ್ತ ಭಸ್ಮ ದೇಹರುಗಜಿತೇಂದು ಚಂದ್ರಿಕೋ
ಜಟಾ ಕಲಾಪ ನಿಸ್ಸರತ್ ಸುರಾಪಗಾರ್ದ್ರ ವಿಗ್ರಹಃ ॥
ಲಲಾಟ ಲೋಚನೋಜ್ವಲತ್ ಕೃಶಾನು ತಪ್ತ ಶೀತಗುಃ
ಸ್ರವತ್ ಸುಧಾನು ಜೀವಿತೈಣಭೂಪ ಕೃತ್ತಿ ಹುಂಕೃತಃ ॥ ೨ ॥

ತಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಸುಂದರವಾದ ನೇತ್ರಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ಭಸ್ಮದ ಉಜ್ಜಲ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ನಿಸ್ಸಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನರ್ತಿಸುವಾಗ ಜಟೆಯಿಂದ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಗಂಗೆಯ ಜಲದಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನು

ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಮೃತವು ಸುರಿದು ಅದರಿಂದ ಹೊದ್ದ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬಂದು ಅದು ಹುಂಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕುಮಾರವಾಹ ಕೇಕಿ ಚಂಚು ಕೃಷ್ಟನಾಗ ಫಂಕೃತೋ
ಗಲತ್ಸುಧಾನು ಜೀವದಬ್ಜಯೋನಿ ತುಂಡ ತುಂಕೃತಃ ।

ಫಣೆ ಪ್ರಭೀತ ವಿಘ್ನರಾಜವಾಹನಾಖು ಚುಂಕೃತೋ
ಮೃಗೇಂದ್ರನಾದ ಭೀಷಿತಾಕ್ಷ ತನ್ಮಹೋಕ್ಷ ಭಾಂಕೃತಃ ॥೩॥

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನ ವಾಹನವಾದ ನವಿಲು ತನ್ನ ಮೂತಿಯಿಂದ ಈಶ್ವರನ ಮೈ ಮೇಲಿನ ನಾಗಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಲು ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳು ಪೂತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸುಧೆಯಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಃಕಪಾಲವು ಉಜ್ಜೀವಿತವಾಗಿ 'ತ್ವಂ ನೀನು ತ್ವಂ ನೀ' ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾವುಗಳಿಂದ ಹೆದರಿದ ಗಣೇಶನ ವಾಹನವಾದ ಇಲಿಯು 'ಚೂಂ ಚೂಂ' ಎಂದು ಕಿರುಚುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತೀವಾಹನವಾದ ಸಿಂಹವು ಗರ್ಜಿಸಿದಾಗ ಹೆದರಿದ ಈಶ್ವರ ವಾಹನ ನಂದಿಯು 'ಹುಂಭಾ ಅಂಭಾ' ಎಂದು ಗುಟುರುಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುಹುಃ ಪದಾಂಬುಜ ಪ್ರಪಾತ ಕಂಪಿತಾವನೀತಲಃ
ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ವಾದ್ಯ ಹೃಷ್ಟ ರೋಮರಾಜಿಕಂಟಕಃ ।
ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರ ಮೌಲಿ ರತ್ನ ಭಾಸಿತಾಂಘ್ರಿ ಪಂಕಜೋ
ಗಣೇಶ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಶೈಲಪುತ್ರಿ ವೀಕ್ಷಿತಾನನಃ ॥೪॥

ಈಶ್ವರನು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ತನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದದ ಆಘಾತದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಉತ್ತಮವಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ ರೋಮಾಂಚನ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಾಧಿಪತಿಗಳೂ ದೈತ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಗಲಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಕಿರೀಟ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲುಗಳ ಶೋಭೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಪ್ರವೃದ್ಧ ಹರ್ಷ ಭಕ್ತವೃಂದ ಸಮ್ಯುಗುಕ್ತಸಂಜಯಃ
ಪ್ರವೃತ್ತ ತಾಂಡವೈರ್ವಿಭುರ್ಬಭೌ ದಿಶೋಽವಭಾಸಯನ್ ॥೫॥

ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ ಪ್ರವಾಹವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಜಯ ಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನು ತನ್ನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ಆನಂದಸಮುದ್ರಮಗ್ನನಾದನು. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ವೇದಪಾದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಈಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. (ಈ ಸ್ತೋತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಒಂದು ಪದವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ವೇದಪಾದಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ).

ಪುರೋಹಿತವಸುಗಳು:- ''ಮಹಾಮುನಿ ಜೈಮಿನಿಗಳು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ಶಂಕರನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಪ್ರೇಮಾಶ್ರು ಪೂರ್ಣನಯನರಾಗಿ ತಾಂಡವ ನರ್ತನ ಸಭಾಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತರು. ಜೈಮಿನಿಗಳು ಭಕ್ತಪರವಶನಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿದರು. ಆ ಮಂಗಳಮಯವಾದ ನೃತ್ಯಾಮೃತವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪಾನಮಾಡಿದರು. ಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ಪಾನಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಮನೆಗಳೂ ಕೈಗೂಡಿದುವು. ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಶಿವಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರು.

ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದು

ಮೋಹಿನಿಯೆಂದಳು:- ಗುರುದೇವ! ನೀವು ಹೇಳಿದ ಪುಂಡರೀಕ ಪುರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ತಾವು ಈಗ ದಯವಿಟ್ಟು ಗೋಕರ್ಣದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುರೋಹಿತ ವಸುಮುನಿಗಳು:- ಮೋಹಿನಿ! ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರ ದಡದಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣತೀರ್ಥವಿದೆ. (ಎರಡು ಕ್ರೋಶ) ಎರಡು ಹರದಾರಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿ! ಸಗರನ ಮಕ್ಕಳು ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಅಗೆದರು. ಗೋಕರ್ಣದ ಹತ್ತಿರದ ಸಮುದ್ರವು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಡೆ ಉಕ್ಕಿ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಮೂರು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಡುಗುಡ್ಡವೆಲ್ಲವೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು, ಅಸುರರು, ಋಷಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಗೋಕರ್ಣವೆಂಬ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅನಂತರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಈ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪುನಃ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಬಗೆಯೆಂತು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಹ್ಯ ಪರ್ವತ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಆ ಮುನಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪರಶುರಾಮನೇ ತಕ್ಕ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪರಶುರಾಮನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಗೋಕರ್ಣ ತೀರ್ಥದ ಉದ್ಧಾರದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ದೂರದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಡೆದು ಬಂದು ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದರು, ವೇದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಆ ಆಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ, ಬಹಳ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಕೋಮಲವಾದ ಕಪ್ಪಾದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆ ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಪರಶುರಾಮರು ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೋಲಾಹಲವಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೋಗಿ

ಶಾಂತವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತಿರುವ ಪರಶುರಾಮರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು, ಅನಂತರ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಅನಂತರ ಭೃಗುವಂಶ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪರಶುರಾಮರು ಋಷಿಗಳು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಹಳ ಆದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸೀನರಾದಾಗ ಭೃಗುನಂದನ ಪರಶುರಾಮರು ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದರು - ''ಮಹಾ ತಪೋಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಋಷಿಗಳೇ! ನಿಮಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತವು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೀರೋ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ನಾನು ಪೂರೈಸುವೆನು.'' ಆಗ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ''ಭೃಗುಕುಲ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಹಾ ತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ಪರಶುರಾಮರೇ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗೋಕರ್ಣ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮುನಿಗಳೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಸಗರ ಮಹಾರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಗೆದು ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಜಲಮಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ನಮಗೆ ವಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಹೊರತು ತ್ರಿಭುವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ.'' ಪರಶುರಾಮರು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ''ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಯು ಮಹತ್ತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಅವತಾರವೇ ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು.''ಈ ರೀತಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಪರಶುರಾಮರು ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಜತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿಯಾದ ಪರಶುರಾಮರು ಮೇಘ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಅಪಾರ ಜಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವರುಣನನ್ನೂ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಹೀಗೆಂದರು ''ಪ್ರಚೇತಸನೇ, ವರುಣ ದೇವನೇ ! ನಾನು ಭೃಗುವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಪರಶುರಾಮನು.

ಈ ಮುನಿಗಳ ಜತೆಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯವಿದೆ.'' ಪರಶುರಾಮರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕೂಡ ವರುಣನು ಅಹಂಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಶುರಾಮರು ಅನೇಕಬಾರಿ ಕೂಗಿ ಕರೆದರೂ ವರುಣನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಾರ್ಗವರಾಮರು ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತರಾಗಿ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಆಗ್ನೇಯ ಬಾಣವನ್ನು ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪರಶುರಾಮರು ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಜಲಜಂತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ

ಸಮುದ್ರವು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ಆ ಅಸ್ತ್ರದ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ವರುಣನಿಗೂ ಅಸಹ್ಯವಾದ ತಾಪವುಂಟಾಯಿತು. ವರುಣನು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಭೀತನಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಭಾರ್ಗವರಾಮರ ಎರಡು ಪಾದಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಪರಶುರಾಮರು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದು ಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ವರುಣನೊಡನೆ ಹೇಳಿದರು - ''ವರುಣನೇ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ನೀರನ್ನೂ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೋ. ನಿನ್ನ ಜಲದೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗಲಿ. ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅಷ್ಟೆ.'' ಪರಶುರಾಮರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ವರುಣನು ಗೋಕರ್ಣತೀರ್ಥವನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಜಲವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಪರಶುರಾಮರು ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನ ಮಾಡಿ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಋಷಿಗಳು ಅಲ್ಲೇ ಇರತೊಡಗಿದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾಗಿ ಉತ್ತಮ ವ್ರತ ಪರರಾಗಿ ಆ ಋಷಿಗಳು ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಶಂಕರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಪಡೆದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿರ್ವಾಣ ಪದವೀರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವೇ ದೊರಕಿತು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರತೊಡಗಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಣಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರತೊಡಗಿದನು. ಅದು ಈಶ್ವರನ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಗೋಕರ್ಣನಾಥನಾದ ಆ ಮಹಾದೇವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಗಳುಳ್ಳವರಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸತಿ ಮೋಹಿನಿ! ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದಾನ, ಹೋಮ, ಜಪ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ದೇವಪೂಜೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸತ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಲಿ ಅದು ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಕೋಟಿ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ-ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಲ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ಪುರೋಹಿತವರ್ಯರೇ! ಗೋಕರ್ಣ ತೀರ್ಥದ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುರೋಹಿತವಸುಗಳು:- ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ನಾರಾಯಣನ ಶಯನನಾಗಿರುವ ಆದಿಶೇಷನು ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹಾಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ಚಕ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು

ಭರತನಾಗಿಯೂ, ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಶಂಖಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅನಿರುದ್ಧನು ಶತ್ರುಘ್ನನಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದರು.

ಅನಂತರ ರಾಮಾವತಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸತ್ಕರ್ಧರ್ಮರತ ನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಮತ್ತು ಕೋಸಲಪ್ರಾಂತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಸಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ (ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ) ತೆರಳಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ನದಿಯು ಗೋಪತ್ರಾರ ಘಟ್ಟದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಎಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ದಿವ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಗ್ರಹಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿದನು. ಸುಮಿತ್ರಾ ನಂದನನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನು ತಾನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಲಕ್ಷ್ಮಣಕ್ಷೇತ್ರ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸುವರ್ಣ, ಗೋ, ಭೂಮಿ, ಅಶ್ವದಾನಗಳು, ಹೋಮ, ಜಪ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಿತರ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೇತು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳು

ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು:- ದೇವಿ! ಕೇಳು, ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸೇತುವಿನ ದಿವ್ಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನೀಗ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನ ಪಾತ್ರವಾದ ಸೇತು ತೀರ್ಥವು ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಅಮರತ್ವ ಪ್ರದವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನು ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತಪಾತಕ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪ ಮತ್ತು ಹೋಮಗಳು ಅನಂತರ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾಪವಿನಾಶನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೀತಾಕುಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಂಗಳತೀರ್ಥವೂ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಮೃತವಾಪೀ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಮರ್ತ್ಯನು (ಮರಣ ಸ್ವಭಾವದ

ಮಾನವನು) ಅಮರನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ). ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಯೋಗ (ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿ) ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ದುರ್ಜಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಸಾಲೋಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಪಾಪಮುಕ್ತಿಯೂ, ಶಿವತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಂಖತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ದುರ್ಗತಿ ಪರಿಹಾರ, ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಾಯತ್ರೀ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಋಣಮೋಚನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಋಣದ (ಸಾಲದ) ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿ! ಈ ರೀತಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸೇತುಬಂಧ ರಾಮೇಶ್ವರದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದೂ ಕೂಡ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನರ್ಮದೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳ ದಿಗ್ ದರ್ಶನ

ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು:- ಮೋಹಿನಿ, ನಾನು ನರ್ಮದಾನದಿಯ ಎರಡೂ ದಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿನಗೋಸ್ಕರ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ನರ್ಮದೆಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮವು ಮೂವತ್ತ ಐದನೆಯ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಓಂಕಾರ ತೀರ್ಥದ ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಮರಕಂಟಕ ಪರ್ವತದಿಂದ ಎರಡು ಹರದಾರಿ ದೂರದ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರೂವರೆ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಕಪಿಲಾಸಂಗಮ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಆಂಗಾರಗರ್ತ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಕುಬ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ವಾಯುಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ನೂರು ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎರಡುನೂರು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಮಾಹಿಷ್ಮತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಶೂಲಭೇದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ದೇವಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಉಲೂಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಳುನೂರು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಮಣಿನದಿಯ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ವೈದ್ಯನಾಥ ಮತ್ತು ಘಟೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೂರ ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ನರ್ಮದಾ ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಸದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತ ಎಂಟು ಸಾವಿರದ ನೂರು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಕರಂಜಾ

ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರದ ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಎರಂಡೀ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದುನೂರ ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಧೂತಪಾಪ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಕೋಕಿಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ರಾಣಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯೇ, ರೋಮಕೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ, ದ್ವಾದಶಾರ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ, ಶುಕ್ಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಲಕ್ಷ ಎರಡು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ನೂರು ಎಂಟಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಾವೇರಿ ಸಂಗಮ ಅರ್ಥಾತ್ ನಂದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಐದುನೂರು ಅವಾಂತರ ತೀರ್ಥಗಳು (ಅಲ್ಪತೀರ್ಥಗಳು) ಇವೆ. ಭೃಗುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಟಿ, ಭಾರಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ತೀರ್ಥಗಳು, ಅಕ್ರೂರೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರ ಐವತ್ತು ಹಾಗೂ ವಿಮಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಮಂಗಳ ಮುಖಿಯೇ! ಸೂರ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು ಹತ್ತು, ಕಪಿಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಒಂಭತ್ತು, ಚಂದ್ರತೀರ್ಥಗಳು ಎಂಟು, ನಂದಿತೀರ್ಥಗಳು ಒಂದು ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ಇವೆಯೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತವಕದಲ್ಲಿ ಎರಡುನೂರ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಶೈವತೀರ್ಥಗಳೂ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಎರಡು ವೈಷ್ಣವ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮತೀರ್ಥವೆಂದೂ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಇಪ್ಪತ್ತ ಎಂಟು ಶಾಕ್ತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಏಳು ಮಾತೃಕಾ ತೀರ್ಥಗಳು, ಮೂರು, ಬ್ರಾಹ್ಮತೀರ್ಥಗಳು, ಎರಡು ವೈಷ್ಣವ ತೀರ್ಥಗಳು, ಎರಡು ರುದ್ರತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವಗಳ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಶಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಸುಮುಖಿಯೇ! ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವೂ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಅವಾಂತರತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಭೂಮಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿವೆಯೆಂದು ವಾಯುದೇವನು ಹೇಳಿರುವ ಮೂರು ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿವೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಮಹಾಭಾಗ್ಯವತಿಯೇ! ಮಾನವನು ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿ, ಅವನು ಶುದ್ಧಾಂತಃ ಕರಣನಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಿ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ನರ್ಮದಾ, ನದಿಯ ತೀರ್ಥ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ಮಾನವನ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ನರ್ಮದೆಯ ಈ ತೀರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆವಂತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕಾಲವನದ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಭದ್ರೇ! ಕೇಳು ನಾನೀಗ ಮಾನವರಿಗೆ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಆವಂತೀ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆವಂತೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕಾಲವನವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ತಪೋ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾಲವನಕ್ಕಿಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಪಾಲಮೋಚನ

ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪದಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸದಾಶಿವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರ ವಾಪೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಯಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನೀಲಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಗಂಧವತೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ದೇವೇಶ್ವರಿಯಾದ ಏಕಾನಂಶಾದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳೂ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ರುದ್ರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹನುಮತ್ಕೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅವಂತಿಗೆ (ಉಜ್ಜಯನಿಗೆ) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಕನನ ಶೃಂಗಾ, ಕುಶಸ್ಥಲೀ, ಆವಂತಿಕಾ, ಪದ್ಮಾವತೀ ಕುಮುದ್ವತೀ, ಉಜ್ಜಯಿನೀ ವಿಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಅಮರಾವತೀ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾಕಾಲವನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಪ್ರಾನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನು, ಮಹಾದೇವ ಮತ್ತು ಮಹಾದೇವಿಯರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮಥುರೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಮೋಹಿನಿ:- ಪುರೋಹಿತವರ್ಯರೇ! ಮಾನವರ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಅವಂತೀಪುರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ನಾನು ಮಥುರೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ಮೋಹಿನಿ! ನೀನು ಮಥುರೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲವೇ? ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ. ಮಥುರೆಯ ಪರಮ ಮಂಗಳಕರವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತು ನಂದ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಧವಿಧವಾದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂದ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿನಗೀಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧು ವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವ ಋಷಿ

ಪಿತೃಗಳಿಗೆ. ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಎರಡೆಯದು ತಾಲವನ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯದು ಕುಮುದವನ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿದ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಕಾಮ್ಯವನ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಕಾಮ್ಯವನದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಭಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಭೋಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಲಕುಂಡ ವೆಂಬುದು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಐದನೆಯದು ಬಹುಲಾವನ. ಅದು ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆರನೆಯದು ಭದ್ರವನ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಂಗಳದ ಮೇಲೆ ಮಂಗಳವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಳನೆಯದು ಖದಿರವನ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟನೆಯದು ಮಹಾವನ. ಇದು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಒಂಭತ್ತನೆಯದು ಲೋಕ ಜಂಘವನ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತನೆಯದು ಬಿಲ್ವವನ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವಲೋಕ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ಭಾಂಡೀರವನ. ಅದು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು ವೃಂದಾವನ, ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸತಿ ಮೋಹಿನಿ! ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ವನವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಡುವ ಮಾನವನು ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ಋಣಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ವಿಸ್ತಾರವು ಇಪ್ಪತ್ತು ಯೋಜನಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿ, ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಥುರಾಪುರಿಯಿದೆ. ಅದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪುರಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಆ ನಗರಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೀರ್ಥ (ವಿಶ್ರಾಮ ಘಾಟ್) ಎಂಬ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದು ತೀರ್ಥರತ್ನವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ರಾಮ ಘಾಟ್ ತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮುಕ್ತವೆಂಬ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಮತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಅಜ್ಞಾನ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಮೋಕ್ಷಣ ವೆಂಬ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮೋಹಿನಿ! ಭಕ್ತರ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಲೇಶ ಪರಿಹಾರಕನಾದ ಕೇಶವನೇ ಸಮಸ್ತ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಥುರಾತೀರ್ಥ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಕೇಶವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನ ಜನ್ಮವು ವ್ಯರ್ಥ. ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪುರೋಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನು ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳು

''ಗುರುವರ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಮಥುರೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಾದಶ ದಶಕವನಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ವೃಂದಾವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕು'' ಮೋಹಿನಿಯ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

''ದೇವಿ! ಆಗಲಿ, ನನ್ನಿಂದ ನೀನೀಗ ವೃಂದಾವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವಿಯಂತೆ, ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶ್ರೀ ವೃಂದಾವನವು ಜಾಗ್ರತ್ ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಎಂಬು ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಚಿನ್ಮಯವಾದ ತುರೀಯಾವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಣಾಮರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿ. ಅದು ಗೋಪೀವಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನ ಏಕಾಂತ ಲೀಲೆಗಳ ನಿಗೂಢ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಖೀ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗಿರಿರಾಜ ಗೋವರ್ಧನವಿದೆ. ವೃಂದಾವನವು ವೃಂದಾದೇವಿಯ ತಪೋಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ನಂದಗ್ರಾಮದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಯಮುನೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಹೀಗೆ ಯಮುನೆಯ ಅತ್ಯಂತ ರಮ್ಯವಾದ ತಟದಲ್ಲಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದ ವೃಂದಾವನವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಸುಮ ಸರೋವರವು ಪರಮಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಅದರ ಮನೋಹರವಾದ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ವೃಂದಾದೇವಿಯ ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಆಶ್ರಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೋಹಿನಿ! ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ತತ್ತ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಲೇಶನಾರಾಯಣನ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನ ವೈಭವದ ಚಮತ್ಕಾರವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು

ಇಂದ್ರನು ಆ ಗೋವಿಂದದೇವನ ಚಿಂತನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ಗೋವಿಂದಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕುಂಜಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರೊಡನೆ ವಿಹಾರಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ಉತ್ತಮ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಾಲಗೋಪಾಲನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಚಿಂತ್ಯ ಅದ್ಭುತ. ನಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಗೋಪಾಲಕರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ತೀರ್ಥವು. ಗೋಪಾಲಕರು ಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಕಾಳಿಯಮರ್ದನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳವೂ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸರ್ವಪಾಪಪರಿಹಾರಕವಾಗಿದೆ. ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು, ಗೋವುಗಳು, ಕರುಗಳು, ಗೋಪಾಲಕರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ಒಂದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನು ಸರ್ವವಿಧಪಾಪಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೇಶಿ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಕುದುರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಂದು ಗೋವುಗೋಪರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದನು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೇಶಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವೃಷಭಾಸುರನೆಂಬವನು ಗೂಳಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಲೀಲಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಸ್ಥಳವು ಅರಿಷ್ಟಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪಮುಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಮಲಗಿದ ಸ್ಥಳ, ಊಟ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ, ಓಡಾಡಿದ ಸ್ಥಳ, ಜನರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸ್ಥಳ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಭಕ್ತರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸ್ಥಳ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭಕ್ತರು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳ. ಶ್ರಿ ಈಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಲೀಲೆಗಳ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಭಕ್ತ ಪುರುಷರು. ಮುನಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಗವಂತನ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಧ್ಯಾನ, ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯವಂತರಾದ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಬಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ತೀರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ರಾಧಾದೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ರಾಧಾ ಕುಂಡವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಕಥೆಯೊಂದಿದೆ. ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಘೋರ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಾಂಸಾರಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನ ಈ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವತಾಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಅವನಿಗೆ ವರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಲೀಲಾ ಭೂಮಿಯಾದ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಎದುರು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಆ ದೇವದೇವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು

ಬೀರುತ್ತ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಓಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕರಾಕೃತಿ ಕುಂಡಲಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಾದ್ಭುತ ದರ್ಶನ ಪಡೆದ ಗೋವರ್ಧನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಕ್ಕನೆ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತನು. ಕಣ್ತುಂಬ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೇವ ದೇವೇಶನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಸಹಸಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನೂ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೈಮುಗಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ವರವನ್ನು ಕೇಳೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಗೋವರ್ಧನನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

''ಪ್ರಭುವೇ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮೇಲೇಳದಂತೆ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಇದೇ ನಾನು ಕೇಳುವ ವರ.'' ಗೋವರ್ಧನನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವರ ವರದ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಗೋವರ್ಧನನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೇರಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ದೇವ ದೇವ, ಜಗತ್ಪತೇ, ವರದೇಶವರಪ್ರದ, ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ನಾನು ಎದ್ದು ಪೂಜಿಸಲಾರೆನು. ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರು. ನಾನು ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತೇನೆ.''

ಆಗಿನಿಂದ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಪರ್ವತರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಗೋವರ್ಧನನನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತನು. ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಿಂದ ಯೋಗಿವನ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. 'ಗೋವರ್ಧನ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಂತನ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೇ ಪಡೆದನು. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ಗೋವರ್ಧನನನ್ನು ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿ ನಂದಾದಿ ಗೋಪಾಲಕರು ಮಾಡಿದ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನು, ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅನ್ನ ರಾಶಿಗಳಿಂದಲೂ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜನಗಳಿಂದಲೂ, ಘನರಸದ ಕ್ಷೀರ ಪಾಯಸದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತೋತ್ತಮನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಅವನ ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ನೂತನ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಬಹಳವಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನಾದ ವಾಸುದೇವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಆನಂದ ಪಡಿಸಿದನು. ಮಂಗಳಾತ್ಮಳೇ! ನೀನೇ ಹೇಳು - ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಿವಿಧ ಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಅವನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮರಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿನ್ನೆಗಳು, ಪ್ರದೇಶಗಳು ವೃಂದಾವನದ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ವಿಧ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಯಾದರೂ, ಬೇರೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾದ ವನ ಉಪವನ ನದೀ ತೀರ್ಥ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಯಮುನೆಯಂತಹ ಪುಣ್ಯನದಿ, ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿರಾಜನಂತರ ಪುಣ್ಯಮಯ ಪರ್ವತ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇರುವ ವೃಂದಾವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪಾವನ ವನವು ಈ ಅವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕೀತು! ಮೋಹಿನಿ! ನಿನಗೆ ನಾನೀಗ ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ

ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಸಾರಭಯಭೀತನಾದ ಮಾನವನು, ಪಾಪವನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತೊಳೆದು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಅಭಿಷೇಕಿಸಲು ತವಕಿಸುವುದಾದರೆ ಅವನು ಕೂಡಲೇ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ಮರಣ, ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವ ಮಾನವನು ಪವಿತ್ರಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಗೋವಿಂದನ ದಯಾಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪುರೋಹಿತರು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು

ಪುರೋಹಿತ ವಸು:- ದೇವಿ! ಮಹಾಭಾಗೇ! ಮೋಹಿನಿ! ನಾನು ಯಾವ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ಆಯಾ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೋ.''

ಸೂತರು:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು ಮೋಹಿನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮೋಹಿನಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ವಸುಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಹೇಳಿದರು - 'ವತ್ಸ! ನೀನು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇ. ನೀನು ಮೋಹಿನಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನಿನಗಾಗಿ ಏನಾದರೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡು. '' ಜಗದ್ವಿಧಾತರಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ವಿಪ್ರವರನಾದ ವಸುಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತನಗೆ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಾಸವು ದೊರಕುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ಮುನೀಶ್ವರರೇ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಾದ ಶರಣಾಗತರ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾಲ್ಕೂ ಮುಖಗಳಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು. ''ತಥಾಸ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ'' ಪುರೋಹಿತ ವಸುವಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ವಸುಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಂತೆ ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದುವು. ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಸುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದನು - ''ವಿಪ್ರವರನೇ! ನಾನು ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಳು ನಿನಗೇನು ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳು.'' ಆಗ ವಸುವು ಎದ್ದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೂ ಪುನಃ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು-''ಭಗವನ್! ದೇವದೇವ! ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಬೇಕು.'' ದ್ವಿಜವರರೇ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಸುಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದನು. ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದನು.

ವಸುವು ಪುನಃ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಸುವು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಓಡಾಡುವನು

ಒಂದು ದಿನ ವಸುವು ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳ ಚಿಂತನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವೃಂದಾವನದ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೂರದಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾರದರು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ತನ್ನ ಪರಮಗುರುವಾದ ನಾರದರನ್ನು ನೋಡಿ ವಸುವಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಎದುರುಗೊಂಡು ಕರೆತಂದು, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಉಚಿತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರು ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಮಾಡಲಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಸುವಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ವಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲಾ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆಹೋದೆನು. ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮಂಡಲವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಸೇವಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾನು ಆದೇವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದನು ''ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರನೇ! ನೀನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸುರಭಿಯನ್ನು (ಕಾಮಧೇನು) ನೋಡಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡಲಿರುವ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲಾ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಕಾಮಧೇನುವು ನನಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಗ್ರ ಸಮಗ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಿತು -

''ಮಹೇಶ್ವರನೇ, ಈಗ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭೂಭಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ವಾಸುದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸುವನು. ವಾಸುದೇವನು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮತಾಳಿ, ಅನಂತರ ಯಾದವ ನಂದನನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸಾಸುರನ ಭಯದಿಂದ ನಂದಗೋಪನ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ತಾನು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ತನ್ನನ್ನು ವಿಷಪೂರಿತವಾದ ಹಾಲುಣಿಸಿ

ಕೊಲ್ಲಲು ಬರುವ ಶಿಶುಘಾತಿನಿಯಾದ ಪೂತನೆಯನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವನು. ಚಕ್ರವಾತ (ತೃಣಾವರ್ತ)ನೆಂಬ ದಾನವನನ್ನೂ, ದೇವಪೀಡಕನಾದ ಮಹಾಕಾಯನಾದ ವತ್ಸಾಸುರನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವನು. ಕಾಲಿಯನೆಂಬ ವಿಷಪೂರಿತವಾದ ಮಹಾಸರ್ಪನನ್ನು ಯಮುನಾ ಹ್ರದದಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿ ಬಿಡುವನು. ದುಸ್ಸಹನಾದ ಧೇನುಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು, ಬಕಾಸುರ ಮತ್ತು ಅಘಾಸುರರ ಪ್ರಾಣಾಪಹರಣವನ್ನೂ ಮಾಡುವನು. ದಾವ, ಪ್ರದಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಂಬಾಸುರರ ವಧೆವನ್ನೂ ಮಾಡುವನು. ಬ್ರಹ್ಮ ಇಂದ್ರರ ವರುಣ ಮತ್ತು ಮತ್ತರಾದ ಕುಬೇರ ಪುತ್ರರ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮುರಿದು ಆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ವೃಷಭಾಸುರರನ್ನೂ ವಧಿಸುವನು. ಅನಂತರ ಮಥುರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಂಸನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮುರಿದು ಕುವಲಯಾಪೀಡವೆಂಬ ಕಂಸನ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ನಂತರ ಚಾಣೂರಾದಿ ಮಲ್ಲರನ್ನೂ, ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ಕಂಸನನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಕೊಂದು ಕೆಡಹುವನು. ಅನಂತರ ಕಾರಾಗೃಹ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಲಯವನನನ್ನು ಕೊಂದು, ಅನೇಕಬಾರಿ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸೈನ್ಯ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜರಾಸಂಧನ ಭಯದಿಂದಲೇ ಎಂಬಂತೆ ಮಥುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು. ಅನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ರುಕ್ಮಿಣೀ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ಸತ್ಯಾ (ನೀಲಾ) ಜಾಂಬವತೀ, ಭದ್ರಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಮಿತ್ರವಿಂದಾ, ಕಾಲಿಂದೀ ಎಂಬ ಎಂಟು ಮಂದಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಪಟ್ಟ ಮಹಷಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಅನಂತರ ಭೂಮಿಪುತ್ರನಾದ ನರಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ, ಅವನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅನಂತರ ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವ, ಶಿಶುಪಾಲ, ದಂತವಕ್ತ್ರ, ವಿಧೂರಥ, ಶಾಲ್ವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಬಲರಾಮನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು, ದ್ವಿವಿದನೆಂಬ ವಾನರನನ್ನೂ ಬಲ್ವಲನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವನು. ಅನಂತರ ಷಟ್ ಪುರವಾಸಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ವಜ್ರನಾಭ, ಸುನಾಭ ಮತ್ತು ವರಬಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ತ್ರಿಶರೀರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವನು. ಮಹೇಶ್ವರನೇ! ಅನಂತರ ಭೂಭಾರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವ ಕೌರವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷದ ವೀರರನ್ನೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಸುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಯಾದವರನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಡೆದಾಟದಿಂದಲೇ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನನ್ನು ಮೊದಲು ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನೂ ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸೇರುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಹೇಶ್ವರನೇ ಈಗ ಹೋಗು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಈ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು (ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ) ನೋಡುವಿಯಂತೆ.'' ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರ ನಾರದನೇ! ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಸುರಭಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾರದನೇ! ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೀನು ನೋಡುವಿಯಂತೆ. ವಸುವೇ! ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ರೋಮಾಂಚ

ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾನು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಸಂಸಾರ ಪೀಡಿತವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಸುವೇ! ಇದೇ ಮುಂದೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾರಹಸ್ಯವು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಸೂತರು:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಪುರೋಹಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ, ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ, ನಾರದರು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಯದುನಂದನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ವಸುವು ತಾನು ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ವಸುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮೋಹಿನಿಯು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು

ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತ ಪುರಾಣಿಕರೇ! ಸಾಧು ಸಾಧು! ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ತಾವು ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಅಮೃತಮಯವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು. ಪುರೋಹಿತ ವಸುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು? ಇದನ್ನು ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸೂತರು:- ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮೋಹಿನಿಯು ಮಾಡಿದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಮುಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ, ವಿಪ್ರವರ್ಯರಾದ ವಸುಪುರೋಹಿತರು ಹೇಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಮೋಹಿನಿಯು ಮೊದಲು ಗಂಗೆಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇತರ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಳು. ಪುರೋಹಿತವಸುಗಳು ಯಾವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತ ಅವಳು ಇತರ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ದೇವಪೂಜೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿವಿಧ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಗೊಂಡು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಅನಂತರ ಆ ಮೋಹಿನಿಯು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು.

ಮೋಹಿನಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾದ ಹೊಂದಿದಳು

ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮೋಹಿನಿಯ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದಲೂ ಸದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅವಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಳು. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಅವಳು ತನ್ಮಯ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಯಮುನಾ

ನದಿಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕರಗಿ ಹೋದಂತಾದಳು. ಪುನಃ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಮೋಹಿನಿಯು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?

ಮೋಹಿನಿಯು ದಶಮೀತಿಥಿಯ ಅಂತಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಿಗೆ ದಶಮಿಯಿಂದ ವೇಧವುಂಟಾದರೆ ಆ ಏಕಾದಶಿಯು ದೂಷಿತವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ದಶಮೀ ತಿಥಿಯಿಂದ ವಿದ್ಧವಾದ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವಳು ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಅವರ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವಳು. ಇದೇ ರೀತಿ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಶಮೀ ವೇಧವಿದ್ದಾಗಲೂ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಶಮೀ ವೇಧವಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವಳು ವೈದಿಕರ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅವರ ವ್ರತವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಹಿನೀ ವೇಧರಹಿತವಾದ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಮರುದಿನ ದ್ವಾದಶೀ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಪೂಜಾ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಈ ರೀತಿ ನಾನು ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಹಿನಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದ ಪಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣ ಮಹಿಮೆ

ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದ ಈ ಉತ್ತರ ಭಾಗವು ಭೋಗಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈ ಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಅವಲಂಬನವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವನು ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪುರಾಣವು ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳ ಸನಾತನ ಬೀಜವಾಗಿದೆ. ದ್ವಿಜವರ್ಯರೇ! ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪರಾಶರ ನಂದನರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣವು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ವ್ಯಾಸರು ನನ್ನೊಡನೆ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ನಾರದರ ಎದುರು ಈ ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಹಂಸಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವಾಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ಮೃತವಿಜ್ಞಾನ ಭರಿತವಾದ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದರ್ಶಿಯಾದ ನಾರದರು ರಹಸ್ಯಸಹಿತವಾಗಿ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮುನಿವರ್ಯರಾದ, ಪರಾಶರರಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ವೇದವ್ಯಾಸರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಈ ಪುರಾಣೋಪದೇಶ ಪಡೆದಿರುವ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಎದುರು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣವು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮಹಾರತ್ನವು. ಇದನ್ನು

ಯಾವಾಗಲೂ ಓದುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪುರಾಣ ಪರಾಯಣನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದಗಳ ಅಕ್ಷಯಭಂಡಾರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವೈಶ್ಯನು ಧನಧಾನ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶೂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳುವ ಭಕ್ತರ ಎಲ್ಲ ಸಂದೇಹಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪುರಾಣವು ಸಕಾಮ ಭಕ್ತರಿಗೂ ನಿಷಾಮ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಪುಷ್ಕರ, ಗಯಾ, ಮಧುರಾ, ದ್ವಾರಕಾ, ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ನರ್ಮದಾತೀರ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇವುಗಳಂತೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತ ಭೂಮಿಶಯನ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವ ಮಾನವನು ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಿಯು, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು, ವನಗಳಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನವು, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವು, ಪುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪುರಿಯು, ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಥುರಾಪುರಿಯು, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಸರೋವರವು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಅದರಂತೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣವು ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಗಣೇಶಭಕ್ತನೂ, ಸೂರ್ಯೋಪಾಸಕನೂ, ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಶಿವ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತನೂ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತನೂ ಈ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಈ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲಿ, ಪುರುಷನಾಗಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದ ಅರ್ಥಪರಿಶೀಲನದಿಂದ ರೋಗಪೀಡಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ರೋಗ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭಯಪೀಡಿತನು ನಿರ್ಭಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಜಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನು ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ನಾನೀಗ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಪುರಾಣೋಪಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಾರೂಪಗಳು ನಾನಾಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಂ ಶೈವಾ ವದಂತ್ಯೇನಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಸಾಂಖ್ಯವೇದಿನಃ ।
ಯೋಗಿನಃ ಪುರುಷಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಕರ್ಮಮೀಂಮಾಂಸಕಾ ಜನಾಃ ॥

ವಿಭುಂ ವೈಶೇಷಿಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಂ ಶಕ್ತಿ ಚಿಂತಕಾಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾ ದ್ವಿತೀಯಂ ತದ್ವಂದೇ ನಾನಾರೂಪಕ್ರಿಯಾಸ್ಪದಂ ॥
(ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣ ಉತ್ತರಖಂಡ ಅಧ್ಯಾಯ ೮೨, ಶ್ಲೋಕ ೫೬, ೫೭)

ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಭಗವಂತನ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನೂ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತನ್ನಸ್ವರೂಪ ದಿಂದ

ಪಡೆದು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಧನ್ಯನು ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ? ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಈ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ, ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಮಹಾಲಾಭವಿದೆಯೆಂದು ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಯಾವನು ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹವನು ಮಾನವನಲ್ಲ. ಪಶುವೇ ಸರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಯಾವ ಮಾನವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹವರು ಸಾಧುಪುರುಷರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧುಸಂಗದಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲೂ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಗಹನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಧುಪುರುಷರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಉತ್ತಮ ಆಚಾರವಂತರಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಲೋಕಹಿತೈಷಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದೀನ ಜನವತ್ಸಲರಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿಗಳೇ! ನೀವು ಕೂಡ ಸಜ್ಜನರಾಗಿದ್ದೀರಿ.ಸಾಧುಪುರುಷರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಉತ್ತಮರಾದ ಸಾಧುಪುರುಷರಿಂದ ಗೌರವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದೀರಿ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರು. ನೀವು ಸ್ವತಃ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದ್ದೀರಿ, ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನು ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕೀರ್ತಿಲತೆಯ ಪಲ್ಲವಗಳನ್ನು (ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು) ನೀವು ನಿರಂತರ ಸೇವಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಭಗವಂತನ ಕೀರ್ತಿಲತೆಯು ನಿರಂತರವೂ ಹಸಿರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸದಾದ ಕೋಮಲ ಪಲ್ಲವಗಳು ಚಿಗುರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಮಾವಿನ ಮರ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಹಾಡುವಂತೆ ನೀವೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ಕೀರ್ತಿಲತೆಯ ಪಲ್ಲವಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿ, ನಿರಂತರ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿರಿ.

ಋಷಿಗಳಿರಾ! ನೀವು ನನಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಸಮಸ್ತ ಕಾರಣನಾದ. ಜಗನ್ಮಂಗಳ ಮಂಗಳನಾದ ಭಗವಂತನಾದ ವಾಸುದೇವನ ಸ್ಮರಣೆ ಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಿಮೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಯಥಾಮತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಂದಾಗಿ ಧನ್ಯನಾದೆನು. ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆನು. ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು. ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಲಿ.

ಧನ್ಯೋಽಸ್ಮ್ಯನುಗ್ರಹಿತೋಽಸ್ಮಿ ಭವದ್ಭಿರ್ಲೋಕ ಮಂಗಲ ।
ಯತ್ ಸ್ಮಾರಿತೋ ಹರಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ವಕಾರಣ ಕಾರಣಂ ॥

ನಾರದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತರಡೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

ನಾರದೀಯ ಮಹಾಪುರಾಣವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇತ್ಯಶೇಷ ಮತಿ ಮಂಗಲಂ

—೦—

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಈ ಸ್ತೋತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಒಂದು ಪಾದವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ವೇದಪಾದ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವೇದ ಪಾದ ಸ್ತೋತ್ರ

ಮಹರ್ಷಿಜೈಮಿನಿ ಕೃತ

ವಿರಿಂಚಿ ವಿಷ್ಣು ಗಿರಿಶ ಪ್ರಣತಾಂಘ್ರಿ ಸರೋರುಹೇ ।
ಜಗತ್ಸೂತೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ದೇವಿ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ವಾಸಿನಿ ॥೧॥

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಳಾದ ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ದೇಶವಾಸಿನಿಯಾದ ದೇವಿ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ವಿಘ್ನೇಶ ವಿಧಿ ಮಾರ್ತಂಡ ಚಂದ್ರೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರ ವಂದಿತ
ನಮೋ ಗಣಪತೇ ತುಭ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ॥೨॥

ವಿಘ್ನರಾಜ,! ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಉಪೇಂದ್ರರೂ ಕೂಡ ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ವೇದಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಗಣೇಶ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಉಮಾ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತಾಬ್ಜ ಸಂಭಾವಿತ ಲಲಾಟಕಂ ।
ಹಿರಣ್ಯ ಕುಂಡಲಂ ವಂದೇ ಕುಮಾರಂ ಪುಷ್ಕರಸ್ರಜಂ ॥೩॥

ಉಮಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕೋಮಲಕರಕಮಲದಿಂದ ಯಾವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಕವನ್ನಿಡುತ್ತಾಳೋ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಮಾಲೆಯನ್ನು, ಧರಿಸಿದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದುರ್ದರ್ಶಂ ನರ ಕಃ ಸ್ತೋತು ಮರ್ಹತಿ ।
ದರ್ಶನಾತ್ತೇ ಸ್ತುತಿರ್ಮೇ ಸಾ ಚಾಭ್ರಾದ್ ವೃಷ್ಟಿರಿವಾಜನಿ ॥೪॥

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಯಾವನ ದರ್ಶನವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೋ ಅಂತಹ ಶಿವನನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರು! ಪ್ರಭುವೇ! ಆದರೂ ಮೋಡದಿಂದ ಸ್ವತಃ ಮಳೆ ಬರುವಂತೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸ್ವತಃ ಸ್ತೋತ್ರವು ಹೊರಡುತ್ತಿದೆ.

ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಸಾಂಬಾಯ ನಮಃ ಶರ್ವಾಯ ಶಂಭವೇ ।
ನಮೋ ನಟಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಸದಸಸ್ಪತೇ ನಮಃ ॥೫॥

ಯಾವನ ಪಾದಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ ಆ ತಲೆಯ ಆಘಾತದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಭಿತ್ತಿ (ಗೋಡೆ)ಯು ಸೀಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೋ, ಭುಜಗಳ ಆಘಾತದಿಂದ ದಿಗಂತಗಳು ವಿಭ್ರಾಂತವಾಗುತ್ತವೆಯೋ, ಅಂತಹ ಭೂತನಾಥನಾದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಕ್ವಣನ್ನೂಪುರ ಯುಗ್ಮಾಯ ವಿಲಸತ್‌ಕೃತ್ತಿವಾಸಸೇ ।
ಫಣೀಂದ್ರ ಮೇಖಲಾಯಾಸ್ತು ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೮॥

ತಾಂಡವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನ ಪಾದಯುಗ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆಗಳ 'ಝುಣ್ ಝುಣ್' ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ, ಅಂಥ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಚರ್ಮ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದ, ನಾಗರಾಜನೇ ಉಡುದಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಪಶುಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಕಾಲ ಕಾಲಾಯ ಸೋಮಾಯ ಯೋಗಿನೇ ಶೂಲ ಪಾಣಯೇ ।
ಅಸ್ಥಿ ಭೂಷಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಜಗತಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೯॥

ಕಾಲನಿಗೂ ಕಾಲ, ಉಮಾಪತಿ, ಯೋಗಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲಧಾರಿ, ಇಂತಹ ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಪಾತ್ರೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ನೇತ್ರೇ ಸರ್ವದಿವೌಕಸಾಂ ।
ಗೋತ್ರಾಣಾಂ ಪತಯೇ ತುಭ್ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೧೦॥

ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲಕ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ನಾಯಕ, ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಶಂಕರಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಮಂಗಲಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ।
ಧನಾನಾಂ ಪತಯೇ ತುಭ್ಯಂ ಅನ್ನಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೧೧॥

ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಧನಪತಿಗೆ, ಅನ್ನಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಆತ್ಮಾಧಿಪತಯೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಮೀಢುಷ್ಟದಾಯಿನೇ ।
ಅಷ್ಟಾಂಗಾऽಯಾತಿಹೃದ್ಯಾಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಭಕ್ತೇಷ್ಟದಾಯತೇ ॥೧೨॥

ಆತ್ಮಾಧಿಪತಯೇ, ಭಕ್ತರ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸುರಿಸುವವನೇ, ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೇ, ಮನೋಹರ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟಪ್ರದನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಇಷ್ಟಿಘ್ನಾಯ ಸುತುಷ್ಟಾಯ ಪುಷ್ಟಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ।
ಪಂಚಭೂತಾದಿ ಪತಯೇ ಕಾಲಾಧಿ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೧೨॥

ದಕ್ಷಯಜ್ಞನಾಶಕ, ಪರಮಸಂತುಷ್ಟ, ಪಶುಪತಿ, ಪಂಚಭೂತ, ನಿಮಾಮಕ ಕಾಲಾಧಿಪತಿ, ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮ ಆತ್ಮಾಧಿಪತಯೇ ದಿಶಾಂ ಚ ಪತಯೇ ನಮಃ ।
ವಿಶ್ವಕರ್ತ್ರೇ ಮಹೇಶಾಯ ವಿಶ್ವಭರ್ತ್ರೇ ಪಿನಾಕಿನೇ ॥೧೪॥

ಜೀವಾಧೀಶ್ವರ, ದಿಗಧೀಶ್ವರ, ಸಮಸ್ತ ಜಗದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಪೋಷಣ ಕರ್ತ, ಪಿನಾಕಪಾಣಿ ಮಹೇಶ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ವಾಮದೇವ ನಮಸ್ತೇऽಸ್ತು ಸದ್ಯೋಜಾತಾಯ ವೈ ನಮಃ ।
ಈಶಾನ ತೇ ತತ್ಪುರುಷ ನಮೋ ಘೋರಾಯ ವೈ ಸದಾ ॥೧೫॥

ಪ್ರಪಂಚ ಸಂಹಾರ ಕರ್ತನೇ, ಅಗ್ನಿ ನೇತ್ರ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರೂಪ, ಈಶಾನ ತತ್ಪುರುಷ, ಅಘೋರ ನಿನಗೆ ಸರ್ವದಾ ನಮಸ್ಕಾರ.

ವಾಮದೇವ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಸದ್ಯೋಜಾತಾಯ ವೈ ನಮಃ ।
ಭೂತಿ ಭೂಷಾಯ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭೀತಿ ಭಂಗ ಪ್ರದಾಯಿನೇ ॥೧೬॥

ವಾಮದೇವ, ಸದ್ಯೋದಾತ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಭಸ್ಮಾಲಂಕಾರ, ಭಕ್ತಭಯನಾಶಕ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮೋ ಭವಾಯ ಭರ್ಗಾಯ ನಮೋ ಭದ್ರಾಯ ಮೀಢುಷೇ ।
ಸಹಸ್ರಾಂಬಾಯ ಸಾಂಬಾಯ ಸಹಸ್ರಾಭೀಷವೇ ಬನಮಃ ॥೧೭॥

ಭವನಿಗೆ, ಭದ್ರನಿಗೆ, ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟ ಪ್ರದನಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಸಮನಿಗೆ, ಅಂಭಾಭವಾನಿ ಸಹಿತನಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಾಣಾದಿಗಳುಳ್ಳವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮಃ ಸಹಸ್ರಬಾಹವೇ ತುಭ್ಯಂ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯ ಮೀಢುಷೇ ।
ಸುಕಪೋಲಾಯ ಸೋಮಾಯ ಸುಲಲಾಟಾಯ ಸುಭ್ರುವೇ ॥೧೮॥

ಸಾವಿರ ಕೈಗಳುಳ್ಳ, ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣಿನ, ಸುಂದರ ಕಪೋಲದ, ಸುಂದರ ಹಣೆ ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಹುಬ್ಬಿನ ಉಮಾಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸುದೇಹಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಸುಹೃಷೀಕಾಯ ಮೀಢುಷೇ ।
ಭವ ಕ್ಲೇಶ ನಿಮಿತ್ತೋರು ಭಯಚ್ಛೇದ ಕೃತೇ ಸದಾ ॥೧೯॥

ಸುಂದರ ದೇಹದ, ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ, ಭಕ್ತಾಭಿಲಷಿತಪ್ರದನಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವ ಪರಮೇಶನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮಸ್ತುಭ್ಯ ಮಪೋಢಾಯ ಸಹಮಾನಾಯ ಮೀಢುಷೇ ।
ವಂದೇಽಹಂ ದೇವ ಮಾನಂದ ಸಂದೋಹಂ ಲಾಸ್ಯ ಸುಂದರಂ ॥೨೦॥

ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಆನಂದ ರಾಶಿಯಾದ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯದಿಂದ ಸುಂದರನಾದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸಮಸ್ತ ಜಗತಾಂ ನಾಥಂ ಸದಸಸ್ಪತಿ ಮದ್ಭುತಂ ।
ಸುಜಂಘಂ ಸುಂದರಂ ಕ್ಷೌಮಂ ರಕ್ಷೋ ಭೂತ ಕ್ಷತಿ ಕ್ಷಮಂ ॥೨೧॥

ಯಕ್ಷಶ್ರೇಷ್ಠಂ ನಮಾಮೀಶ ಮಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಭುಮ್ ।
ಅರ್ಧಾಲಕಮ ವಸ್ತ್ರಾರ್ಧಂ ಅಸ್ಮುತ್ಪಲದಸ್ರಜಂ ॥೨೨॥

ಸಮಸ್ತ ಜಗದೊಡೆಯ, ಸಭಾಧಿಪತಿ, ಸುಂದರ ಜಂಘೆಯ, ಸುಂದರ, ನಾರು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟುವ, ರಾಕ್ಷಸ ಭೂತಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥ, ಕುಬೇರ ಪೂಜಿತ ಅಕ್ಷರ, ಪರಮ ಪ್ರಭು, ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು (ಅರ್ಧಭಾಗ ಜಟೆ) ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಧಭಾಗ ದಿಗಂಬರ ಅರ್ಧಭಾಗ ಎಲುಬಿನ ಮಾಲೆ, ಅರ್ಧಭಾಗ ನೈದಿಲೆ ಹೂವಿನ ಹಾರವುಳ್ಳ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಧ ಪುಂಲಕ್ಷಣಂ ವಂದೇ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣ ಪಿಂಗಲಂ ।
ಸಕೃತ್ ಪ್ರಣತ ಸಂಸಾರ ಮಹಾಸಾಗರ ತಾರಕಂ ॥೭೩॥

ಅರ್ಧಗಂಡಿನ ಲಕ್ಷಣ ಅರ್ಧ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಕಪ್ಪು ಕೆಂಚು ಬಣ್ಣದ. ಒಂದೇ ಬಾರಿ ನಮಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಹಾ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಣಮಾಮಿ ತಮೀಶಾನಂ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಸ್ಪತಿಂ ।
ಧಾತಾರಂ ಜಗತಾಮೀಶಂ ದಾತಾರಂ ಸರ್ವಸಂಪದಾಂ ॥೭೪॥

ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾಧಿಪತಿಯಾದ, ಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನೇತಾರಂ ದ್ಯುಸದಾಂ ವಂದೇ ಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಂ ।
ತಂ ತ್ವಾಮಂತಕನೇತಾರಂ ವಂದೇ ಮಂದಾಕಿನೀಧರಂ ॥೭೫॥

ದೇವತಾನಾಯಕನಾದ, ಜಯಶೀಲನಾದ, ಅಪರಾಜಿತನಾದ, ಯಮನಿಗೂ ನಾಯಕನಾದ ಗಂಗಾಧರ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ದಧಾತಿ ವಿದಧದ್ ಯೋ ಮಾಂ ಇಮಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ವಿಷ್ಟಪಂ ।
ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವಗಂ ಸರ್ವಂ ಕವಿಂ ವಂದೇ ತಮೀಶ್ವರಂ ॥೭೬॥

ಯಾವನು ನನ್ನನೂ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದನೋ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ, ಕವಿಯಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯತಶ್ಚ ಯುಜುಷಾ ಸಾರ್ಧಂ ಋಚಃ ಸಾಮಾನಿ ಜಜ್ಞಿರೇ ।
ಭವಂ ತಂ ಸುದೃಶಂ ವಂದೇ ಭೂತ ಭವ್ಯಾ ಭವಂತಿ ಚ ॥೭೭॥

ಯಾವನಿಂದ ಯಜುರ್ವೇದದೊಡನೆ, ಋಗ್ವೇದ ಸಾಮವೇದಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುವೋ ಒಳ್ಳೆಯ ದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತ್ಯಜಂತೀತರ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯೋ ವಿಶ್ವಾನಿ ವಿಪಶ್ಯತಿ ।
ಹರಂ ಸುರನಿಯಂತಾರಂ ಹರಂತಮಹಮಾನತಃ ॥೭೮॥

ಪಾಪಗಳು ಯಾವನಿಂದಾಗಿ ಜೀವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಲ್ಲರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ, ದೇವಾಧಿಪತಿಯಾದ, ಪ್ರಳಯಕಾರಿಯಾದ ಹರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರಾದ, ಶಾಂತರಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಲ್ಯಾಣಮಯನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಈಶಾನ ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಈಶ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಿಯು, ಅಶಿಕ್ಷಿತನು, ಅಸಹಾಯನು, ಅನಾಥನು, ದೀನನು ಆಪದ್‌ಗ್ರಸ್ತನು ಮತ್ತು ದರಿದ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ದಯೆದೋರಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಮತ್ತಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆನು. ಶಂಭೋ!

ರಾಗದ್ವೇಷ ಮದಗಳೆಂಬ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ನಾನು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಅನೇಕ ನಾಮಧಾರಕನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅನೇಕರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರಗೃಹ, ಪರವಸ್ತ್ರ, ಪರಾನ್ನ, ಪರಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸು, ದೇವೇಶ! ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಮುತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವನೆ! ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ನೀನೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ತಾತ, ಆಯುಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಹೋದರ, ಸ್ನೇಹಿತ ಎಲ್ಲವೂ ನೀನೇ, ದೇವೇಶ! ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ನೀನೇ ನನ್ನ ರಕ್ಷಕ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು, ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನರಿಲ್ಲ. ನೀಚತೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಮಾನರಿಲ್ಲ. ದೇವ ಆದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನವನು. ನೀನು ನನ್ನವನು. ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ಮುಖಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವು ಮಿನುಗುತ್ತದೆ. ಧವಳದೇಹಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ವಿಭೂತಿಯು (ಭಸ್ಮವು) ನಿನ್ನ ಧವಳವರ್ಣವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಶರೀರವು ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಶಾಂತವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನ ದುರ್ಬಲವಾಣಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮಂದಹಾಸಭರಿತವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಕೃಪಾ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ಇರುವ ಉಮಾಕಾಂತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ನೋಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು. ಇದೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವರವು. ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಾಗ್ಯ ಕೊಡುವ ಭಗವಂತನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಾನು ನೀರೋಗನಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕ ವಿಧದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರಂತರ ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಹೇ ಈಶಾನ ದೇವ! ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಸಹೋದರರು, ಬಂಧುಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಆ ನೃತ್ಯ ದರ್ಶನದ ಆನಂದಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಬದುಕಿರಲಿ. ದೇವದೇವ! ಮಹಾದೇವ!ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ, ನಿನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ನಿನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದದ ಮಾಧುರ್ಯ ಭರಿತವಾದ ಮಕರಂದರಸಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬದುಕಿರುವಂತಾಗಲಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ನಾನು ಇದನ್ನೇ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾದೇವ! ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳ, ಹಾವು, ಪಿಶಾಚಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹುಟ್ಟಲಿ, ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವಂತಾಗಲಿ. ಈಶ, ಪರಮೇಶ, ದೇವ, ಮಹಾದೇವ, ನಾವು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ನೃತ್ಯದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದುಗಳನ್ನೂ, ವಾದ್ಯ ಘೋಷಗಳನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಸುಮಧುರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯನ್ನೂ, ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಿರಂತರ ಕೇಳುವಂತಾಗಲಿ. ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯನಾಮವನ್ನು ನಾವು ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಹಾಡುತ್ತ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ''ನಿತ್ಯ

ತರುಣನಾದ ವಿಶ್ವಾಧಿಪತಿಯಾದ, ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಯಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ, ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಾನು ಎಂದು ನೋಡಿಯೇನು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ಪಾಪಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಾನು ಲೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಧಮಾಧಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಪರಮದಯಾಮಯನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಎಂದಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನೇ? ನನ್ನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೇ?'' ಈ ಮನೋರಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದೆಂದೂ ಮುಳುಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾನ ಮಾಡುವ ಗಾಯಕರೇ! ನೀವು ಹಾಡಿರಿ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಗೀತವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಹಾಡಿರಿ. ನಿಮಗೆ ರಾಗ, ತಾಳ, ಗೀತಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಧನಪತಿ ಮಿತ್ರನಾದ, ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವಾದ ಉಮಾರಮಣನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಅವನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಲಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಿಂದ ಅವನ ಗುಣಗಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಾದ ಜಿಹ್ವೆಯೇ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನೀನು ವಿದ್ಯಾಪತಿಯಾದ, ವಿದ್ಯಾದಾತೃವಾದ ಉಮಾರಮಣನ ಮಂಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸು.

ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಧಿಪತಿಯಾದ, ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಅಂಬಿಕಾ ಪತಿಯಾದ, ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪರಮೇಶ್ವರ! ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರವಾಗಿರುವ ಗಣೇಶಾದಿಗಳಿಗೂ ನಾನು ನಿರಂತರ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಣತ ಜನ ಪೀಡಾ ಪರಿಹಾರಕ! ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ! ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಉತ್ತಮ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಗಣೇಶನೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಬಂದೊದಗಿದಾಗ ಯಾವ ಸುಬ್ರಹ್ಮಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಮಣ್ಯಸ್ವಾಮಿಗೆ, ಸ್ಕಂದನಿಗೆ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಕಲ್ಯಾಣಮಯಿ ಜಗದಂಬಿಕೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ,! ಶಿವ ಪ್ರಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಗುಣರಾಶಿಸಂಪನ್ನಳೂ, ಪರಮಶಾಂತಿಮತಿಯೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಂಕರನ ವಾಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವಳೂ ಆದ, ಎಲ್ಲಾ ಭೂವನಗಳನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕರತಲಾಮಲಕದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಮಾತೆ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯೇ ನಿನಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ನಮನಗಳು. ದೀನ ಜನ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಮನೋರಂಜನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಅಂಬಿಕಯೇ! ಮಾನಪ್ರದೇ! ಆನಂದಪ್ರದೇ! ವಿದ್ಯಾನಾಯಿಕೇ ವಾಣೀನಾಯಿಕೇ! ಸಿದ್ಧಿಸ್ವಾಮಿನಿ! ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಭವಾನಿ! ನೀನು ಸಂಸಾರಪಾಪ ನಿವಾರಕವಾದ ಮಹಾ ಔಷಧ ಸ್ವರೂಪಳು. ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ಅನ್ನ, ವಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದಗಳು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದು ಒದಗಿದವುಗಳು. ಪರಮಶಿವೆ! ಸರ್ವದಾ ಅಕುಂಠಿತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು. ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನು ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳನ್ನು ದಾಟುವೆನೋ ಅಂತಹ

ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಣಿಸು. ಶಿವೇ! ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಕೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೊಗಳಲಿ? ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಿ? ಹೇಗೆ ಹೋಲಿಸಲಿ? ನೀನು ಉಮಾಪ್ರತೀತಳು. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿವೆ. ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನ ಆಟದ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣಮಯನಾದ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮಸ್ನೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತೀ ಶಚೀ ಮುಂತಾದವರು ನಿನ್ನ ಸಖಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಯಂ ಸುವರ್ಣ ಮುಕ್ತಾ ಮುಂತಾದ ಸಂಪದಭಿಮಾನಿಯಾದ ದೇವದೇವೇಶ್ವರಿ! ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನ ಅನಂತಾನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಈ ಸ್ತೋತ್ರದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಶ್ಲೋಕ, ಒಂದು ಪಾದ, (ಕಾಲು ಭಾಗ ಶ್ಲೋಕ)ವನ್ನಾಗಲೀ ಹೇಳಿ ಅದರ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹಿನಿಯೇ! ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನು ತಾಂಡವ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನು ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೇದಜ್ಞರಾದ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗೋವು, ಸುವರ್ಣ, ಭೂಮಿ, ಶಯ್ಯಾ, ವಸ್ತ್ರ, ಛತ್ರಿ, ಅನ್ನ, ಪಾನೀಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ಯಾವನು ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಾನದ ಫಲವು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಾರದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಅವಶ್ಯ ಪಠನೀಯವಾದ ಹಿತನುಡಿಗಳು - ಸುಭಾಷಿತ ಪದ್ಯಗಳು

''ನಾಸ್ತಿ ಗಂಗಾ ಸಮಂ ತೀರ್ಥಂ ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃ ಸಮೋ ಗುರುಃ ।
ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣು ಸಮಂ ದೈವಂ ನಾಸ್ತಿ ತತ್ವಂ ಗುರೋಸ್ಸಮಂ ॥

ಗಂಗಾನದಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ತೀರ್ಥವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಗುರು ಇಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮನಾದ ಬೇರೆ ದೇವರಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿಗೆ ಸಮವಾದ ತತ್ತ್ವವಿಲ್ಲ.

''ನಾಸ್ತಿ ಶಾಂತಿ ಸಮೋ ಬಂಧು ರ್ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಯಾತ್ ಪರಂ ತಪಃ ।
ನಾಸ್ತಿ ಮೋಕ್ಷಾತ್ ಪರೋ ಲಾಭೋ ನಾಸ್ತಿ ಗಂಗಾ ಸಮಾ ನದೀ॥

ಶಾಂತಿಯಂಥ ಬಾಂಧವನಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಗೆ ಸಮವಾದ ನದಿಯಿಲ್ಲ.

''ಯೌವನಂ ಧನಸಂಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಭುತ್ವಮವಿವೇಕಿತಾ ।
ಏಕೈಕಮಪ್ಯನರ್ಥಾಯ ಕಿಮು ಯತ್ರ ಚತುಷ್ಟಯಮ್ ॥

ತಾರುಣ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಿವೇಕ ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅನರ್ಥವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕೂ ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವುದೇನು!

"ನಾಪಕೀರ್ತಿ ಸಮೋ ಮೃತ್ಯು ರ್ನಾಸ್ತಿ ಕ್ರೋಧ ಸಮೋ ರಿಪುಃ ।
ನಾಸ್ತಿ ನಿಂದಾ ಸಮಂ ಪಾಪಂ ನಾಸ್ತಿ ಮೋಹ ಸಮೋ ಭಯಃ ॥

ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಸಮವಾದ ಸಾವುವಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವೈರಿ ಇಲ್ಲ. ಪರನಿಂದೆಯಂಥ ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಭಯವಿಲ್ಲ.

"ನಾಸ್ತ್ಯಸೂಯಾ ಸಮಾಽಕೀರ್ತಿ ರ್ನಾಸ್ತಿ ಕಾಮ ಸಮೋಽನಲಃ
ನಾಸ್ತಿ ರಾಗ ಸಮಃ ಪಾಶೋ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಗ ಸಮೋ ವಿಷಃ

ಅಸೂಯೆಗೆ ಸಮನಾದ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮ ಅನುರಾಗಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಪಾಶವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಸಮವಾದ ವಿಷವಿಲ್ಲ.

"ಮಹಾ ಪಾತಕ ಯುಕ್ತಾ ವಾ ಯುಕ್ತಾ ವಾ ಚೋಪಪಾತಕೈಃ
ಪರಂ ಪದಂ ಪ್ರಯಾಂತ್ಯೇವ ಮಹದ್ಭಿರವಲೋಕಿತಾಃ ॥

ಮಹಾಪಾತಕ ಮತ್ತು ಉಪಪಾತಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಾಪಿಷ್ಠರೂ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡವರು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ ದೃಷ್ಟಿ ಪಾತಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರ ಮಹಾಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

"ಐಶ್ವರ್ಯ ಮದ ಮತ್ತಾನಾಂ ಕ್ಷುಧಿತಾನಾಂ ಚ ಕಾಮಿನಾಂ
ಅಹಂಕಾರ ವಿಮೂಢಾನಾಂ ವಿವೇಕೋ ನೈವ ಜಾಯತೇ ॥

ಸಂಪತ್ತಿನ ಗರ್ವದಿಂದ ಮತ್ತಾರಾದವರಿಗೂ, ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದವರಿಗೂ, ಕಾಮಾಂಧರಾದವರಿಗೂ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೂಢರಾದವರಿಗೂ ವಿವೇಕವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

"ಚಂದ್ರ ಹೀನಾ ಯಥಾ ರಾತ್ರಿಃ ಪದ್ಮ ಹೀನಂ ಯಥಾ ಸರಃ
ಪತಿ ಹೀನಾ ಯಥಾ ನಾರೀ ಪಿತೃಹೀನ ಸ್ತಥಾ ಶಿಶುಃ ॥

ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದ ರಾತ್ರಿ, ಕಮಲವಿಲ್ಲದ ಸರೋವರ, ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ, ತಂದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಗನೂ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

"ಸ್ವಾತ್ಮಜೇ ಚಾನ್ಯ ಪುತ್ರೇ ವಾ ಯ ಸ್ಸಮತ್ವೇನ ವರ್ತತೇ ।
ನ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಶೋಕಃ ಸ್ಯಾದೇಷ ಧರ್ಮಸ್ಸನಾತನಃ ॥

ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಹೆರವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನೋಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಪುತ್ರಶೋಕವು ಉಂಟಾಗುವುದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ತನ್ನ ಪುತ್ರರಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವುದೇ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಹರಿರ್ಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟ ಚಿತ್ತೈರಪಿ ಸ್ಮೃತಃ
ಅನಿಚ್ಛಯಾಪಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹತ್ಯೇವ ಹಿ ಪಾವಕಃ ॥

ದುಷ್ಟವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಪಾಪಿಗಳು ಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದರೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ನಾಮವು ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡುವದಿಲ್ಲವೇ!

''ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇ ವಸತೇ ಯಸ್ಯ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರದ್ವಯಮ್ ।
ಸ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಮಾಪ್ನೋತಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ।

'ಹರಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವನ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿವೆಯೋ ಅವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಮರಳಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

''ಬ್ರಹ್ಮಹಾ ಚ ಸುರಾಪೀ ಚ ಸ್ತೇಯೀ ಚ ಗುರುತಲ್ಪಗಃ
ಮಹಾಪಾತಕಿನಸ್ತ್ವೇತೇ ತತ್ಸಂಸರ್ಗೀ ಚ ಪಂಚಮಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ, ಸೆರೆ ಕುಡಿಯುವುದು, ಕಳವು, ಗುರುವಿನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಭೋಗ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಪಾಪಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾಪಿಷ್ಠರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಅದು ಐದನೆಯದಾದ ಪಂಚಮ ಮಹಾಪಾಪ ಎನಿಸುವದು.

''ನ್ಯಾಯೇ ಚ ಧರ್ಮಶಿಕ್ಷಾಯಾಂ ಪಕ್ಷಪಾತಂ ಕರೋತಿ ಯಃ
ನ ತಸ್ಯ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ಭೂಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಯುತೈರಪಿ ॥

ಯಾವನು ನ್ಯಾಯ ನೀತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರ.

''ಯಚ್ಛಾನ್ಯಸ್ಯ ವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ಭಜನಂ ಶ್ರೀಪತೇರ್ನೃಪ ।
ಸಾ ತಾಮಸ್ಯಧಮಾ ಭಕ್ತಿಃ ಖಲ ಭಾವ ಧರಾ ಯತಃ ॥

ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಧ್ಯಾನ ಅಥವಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದು ತಾಮಸ ಭಕ್ತಿ. ಅಥವಾ ತಾಮಸ ತಪಸ್ಸು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಧಮ ಭಕ್ತಿ. ಅಧಮ ತಪಸ್ಸು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿರುತ್ತದೆ.

''ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ವಿವೇಕೇನ ವೇದ ಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಣಃ ।
ಸರ್ವಲೋಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಾಃ ಸಾಧವಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥

ಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಣ ಮಾಡುವವರೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರೂ ಸಜ್ಜನರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

''ನಾಸ್ತಿ ಕ್ಷಮಾಸಮಾ ಮಾತಾ ನಾಸ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಸಮಂ ಧನಮ್ ।
ನಾಸ್ತಿ ಜ್ಞಾನಸಮೋ ಲಾಭೋ ನ ಚ ಧರ್ಮಸಮಃ ಪಿತಾ ॥

ಕ್ಷಮಾಗುಣದಂಥ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ. ಕೀರ್ತಿಗೆ ಸಮನಾದ ಧನವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ತಂದೆಯಿಲ್ಲ.

''ನಾಸ್ತಿ ಗಂಗಾಸಮಂ ತೀರ್ಥಂ ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮೋ ಗುರುಃ ।
ನ ವಿವೇಕ ಸಮೋ ಬಂಧು ರ್ನೈಕಾದಶ್ಯಾಃ ಪರಂ ವ್ರತಮ್ ॥

ಗಂಗೆಗೆ ಸಮವಾದ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೆ ಸಮವಾದ ಗುರು ಇಲ್ಲ. ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಬಂಧು ಇಲ್ಲ. ಏಕಾದಶಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ವ್ರತವಿಲ್ಲ.

''ಶೌಚೇ ಯತ್ನಃ ಸದಾ ಕಾರ್ಯಃ ಶೌಚ ಮೂಲೋ ದ್ವಿಜಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ಶೌಚಾಚಾರ ವಿಹೀನಸ್ಯ ಸಮಸ್ತಂ ಕರ್ಮ ನಿಷ್ಫಲಮ್ ॥

ಶೌಚ ಎಂದರೆ ಮಡಿ, ಶುಚಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವದೇ ಶುಚಿರ್ಭೂತತನ ಎನಿಸುವದು. ಇಂಥ ಆಚಾರ ಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ ಅನಾಚಾರಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತವೆ.

''ಯಸ್ತು ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕೂಟ ಯುಕ್ತಿ ವಿಶಾರದಃ
ಪರಿತ್ಯಜತಿ ತಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ಮಹಾ ಪಾತಕಿನಾಂ ವರಮ್ ॥

ಯಾವನು ಕಪಟ ಯುಕ್ತಿ, ಕೂಟ ಸಾಕ್ಷಿ ಮುಂತಾದ ಲೌಕಿಕವಾದ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾ ದೇವ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವನೋ ಅವನು ಮಹಾ ಪಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

''ಅತಿಥಿರ್ಯಸ್ಯ ಭಗ್ನಾಶೋ ಗೃಹಾತ್ ಪ್ರತಿ ನಿವರ್ತತೇ ।
ಸ ತಸ್ಮೈ ದುಷ್ಕೃತಂ ದತ್ವಾ ಪುಣ್ಯ ಮಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ॥

ಅತಿಥಿಯು ಯಾರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿರಾಶನಾಗಿ ಮರಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಮನೆಯ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ, ತಾನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಎಂದೂ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಬಾರದು.

ಅಜ್ಞಾತ ಗೋತ್ರನಾಮಾನಂ ಅನ್ಯ ಗ್ರಾಮಾದುಪಾಗತಂ ।
ವಿಪಶ್ಚಿತೋ ತಿಥಿಂ ಪ್ರಾಹು ರ್ವಿಷ್ಣುವತ್ ತಂ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಹೆಸರು ಗೋತ್ರ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಪರಿಚಿತನಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು ಅತಿಥಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇಂಥ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣು ಎಂದೇ ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

''ಯಸ್ತು ರಾಗಾದಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಹ್ಯನುತಾಪಸಮನ್ವಿತಃ
ಸರ್ವಭೂತದಯಾಯುಕ್ತೋ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮರಣ ತತ್ಪರಃ ॥

ಮಹಾಪಾತಕಯುಕ್ತೋ ವಾ ಯುಕ್ತೋ ವಾ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ ।
ವಿಮುಕ್ತ ಏವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಜ್ಞೇಯೋ ವಿಷ್ಣುಪರೋ ಯತಃ ॥

ಯಾವನು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯಾ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ ಮತ್ತು ತನ್ನಿಂದ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟು ಇನ್ನೆಂದೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಧ್ಯಾನ

ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನು ಎಂಥ ಮಹಾಪಾತಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ.

''ನಾಭುಕ್ತಂ ಕ್ಷೀಯತೇ ಕರ್ಮ ಕಲ್ಪಕೋಟಿ ಶತೈರಪಿ ।
ಅವಶ್ಯಮೇವ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಮ್

ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಭೋಗಿಸದೇ ಎಂದಿಗೂ ಸವೆಯಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಇರಲಿ, ಕೆಟ್ಟದೇ ಇರಲಿ, ತಾ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು.

''ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯತೇ ತ್ರಿದಶೈರಪಿ
ತಲ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಲೋಕಾರ್ಥಂ ಯತ್ನಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಲಕ್ಷಣಃ ॥

ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಇಂಥ ಮನಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಬಯಸಿಬೇಡಿಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಅಪರೂಪವಾದಮಾನವಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

''ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಾ ನರಾ ಯೇ ತು ಪಶವಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ ಸಂಸಾರ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಮಭ್ಯಸೇತ್ ॥

ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರಾದ ಮಾನವರೆಂದರೆ ಪಶುಗಳೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕು.

''ಧಿಯಾ ಯದಕ್ಷರ ಶ್ರೇಣ್ಯಾಂ ತತ್ತದರ್ಥ ವಿಚಾರಣಮ್
ಸ ಜಪೋ ಮಾನಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದಾಯಕಃ ॥

ಜಪ ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡುಅದರಿಂದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದಭಗವಂತನಗುಣಗಳನ್ನುಧ್ಯಾನಿಸುವದೇಮಾನಸ ಜಪಎನಿಸುವದು. ಇಂಥಮಾನಸಜಪವುಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುತಂದುಕೊಡುವದು.

''ಧ್ಯಾನಾತ್ಪಾಪಾನಿ ನಶ್ಯಂತಿ ಧ್ಯಾನಾತ್ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ವಿಂದತಿ
ಧ್ಯಾನಾತ್ ಪ್ರಸೀದತಿ ಹರಿ ರ್ಧ್ಯಾನಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಮ್ ॥

ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹರಿ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

''ಅಹೋ ಚಿತ್ರಮಹೋ ಚಿತ್ರಂ ಅಹೋ ಚಿತ್ರಮಿದಂ ದ್ವಿಜ ।
ಹರಿನಾಮ್ನಿ ಸ್ಥಿತೇ ಲೋಕಃ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿವರ್ತತೇ ॥

ಅಹೋ! ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ, ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹರಿಯನಾಮವುಸುಲಭವಾಗಿದ್ದರೂಮಾನವರುಅದರಭಜನೆಮಾಡಿಮುಕ್ತರಾಗದೆಇನ್ನೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂಇದುಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ.

''ಕಾಮ ಮೂಲ ಮಿದಂ ಜನ್ಮ ಕಾಮಃ ಪಾಪಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್
ಯಶಃ ಕ್ಷಯಕರಃ ಕಾಮಃ ತಸ್ಮಾತ್ತಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥

ಮನುಷ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಕಾಮದಿಂದ. ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಕಾಮವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಕಾಮದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು.

''ಸಮಸ್ತ ದುಃಖ ಜಾಲಾನಾಂ ಮಾತ್ಸರ್ಯಂ ಕಾರಣಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ।
ನರಕಾಣಾಂ ಸಾಧನಂ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ತದಪಿ ಸಂತ್ಯಜೇತ್ ॥

ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಅಸೂಯೆ ಅಥವಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ಕಾರಣ. ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಮತ್ಸರವು ನರಕಕ್ಕೂ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಸೂಯೆ ಎಂಬ ದುರ್ಗುಣವನ್ನು ದೂರದಿಂಲೇ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

''ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಭೇಷಜಾತ್ ।
ನಶ್ಯಂತಿ ಸಕಲಾ ರೋಗಾಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಅಚ್ಯುತ, ಅನಂತ, ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ದಿವ್ಯ ಔಷಧ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳೂ ಗುಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ.

''ಜೀರ್ಯಂತಿ ಜೀರ್ಯತಃ ಕೇಶಾ ದಂತಾ ಜೀರ್ಯಂತಿ ಜೀರ್ಯತಃ ।
ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ಚ ಜೀರ್ಯೇತೇ ತೃಷ್ಣೈಕಾ ತರುಣಾಯತೇ ॥

ಮನುಷ್ಯನು ಮುಪ್ಪಾದಂತೆ ಕೂದಲು ಬೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಹಲ್ಲು ಸಡಿಲಾಗುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದು. ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗುವದು. ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಮುಪ್ಪು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆಶೆ ಮಾತ್ರ ಹರೆಯದಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

''ಆಶಾ ಭಯಂಕರೀ ಪುಂಸಾಮಜೇಯಾರಾತಿಸನ್ನಿಭಾ ।
ತಸ್ಮಾದಾಶಾಂ ತ್ಯಜೇತ್ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಯದೀಚ್ಛೇತ್ ಶಾಶ್ವತಂ ಸುಖಮ್ ॥

ಆಶೆ ಎನ್ನುವದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಗೆಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ವೈರಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮಾನವನು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವದಾದರೆ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು.

''ಬಲಂ ತೇಜೋ ಯಶಶ್ಚೈವ ವಿದ್ಯಾಂ ಮಾನಂ ಚ ವೃದ್ಧತಾಮ್ ।
ತಥೈವ ಸತ್ಕುಲೇ ಜನ್ಮ ಆಶಾ ಹಂತ್ಯತಿ ವೇಗತಃ ॥

ಮನುಷ್ಯರ ಬಲ ತೇಜಸ್ಸು ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯೆ ಗೌರವ ವಯಸ್ಸು ಕುಲೀನತೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಆಶೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

''ಹರಿ ಪೂಜಾ ವಿಹೀನಾಶ್ಚ ವೇದ ವಿದ್ವೇಷಿಣಸ್ತಥಾ ।
ಗೋ ದ್ವಿಜ ದ್ವೇಷ ನಿರತಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥

ಹರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡದೆ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುದ್ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತ ಹಸು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವ ದುರ್ಜನರಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ''ಸಂಗಾತ್ ಸಹವಾಸಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಭಕ್ತಿ ಭಯ ಆಶೆ ಅಜ್ಞಾನ ಯಾವದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ನರರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ.

''ಮೃಗಮೀನ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ತೃಣ ಜಲ ಸಂತೋಷ ವಿಹಿತ ವೃತ್ತೀನಾಮ್
ಲುಬ್ಧಕ ಧೀವರ ಪಿಶುನಾ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವೈರಿಣೋ ಭವಂತಿ ॥

ಜಿಗರೆ ಮೀನ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರು ಯಾರ ತಂಟೆಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿಗರೆಗಳು ಬರಿ ಹುಲ್ಲು ತಿಂದು ಬದುಕುತ್ತವೆ. ಮೀನುಗಳು ನೀರನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಸಜ್ಜನರು ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಜಿಂಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡರೂ, ಮೀನಗಳಿಗೆ ಮೀನುಗಾರರೂ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದುಷ್ಟರೂ ಅಕಾರಣ ವೈರಿಗಳಾಗಿ ಅವರ ನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ.

''ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯು ಶಮನಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ವಿನಾಶನಂ
ಸರ್ವ ದುಃಖೋಪಶಮನಂ ಹರಿ ಪಾದೋದಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥

ಹರಿಯ ಪಾದೋದಕ ಅರ್ಥಾತ್ ತೀರ್ಥವು ಅಕಾಲ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

''ಹರೇ ರ್ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ ಮಮ ಜೀವನಂ ।
ಕಲೌ ನಾಸ್ತ್ಯೇವ ನಾಸ್ತ್ಯೇವ ನಾಸ್ತ್ಯೇವ ಗತಿರನ್ಯಥಾ ॥

ಹರಿಯ ನಾಮವೊಂದೇ ನನಗೆ ಜೀವನ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ.

''ನ್ಯೂನಾತಿರಕ್ತ ದೋಷಾಣಾಂ ಕರ್ತಾ ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಣಾಮ್
ಹರಿಸ್ಮರಣಮೇವಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವ ವಿಧಾಯ ಕಮ್ ॥

ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಲೋಪದೋಷಗಳಾದರೆ ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಏನೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಲೋಪದೋಷವಾದರೂ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಫಲ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

'ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ದತ್ವಾ ಯಶ್ಚರತೇ ಮುನಿಃ ।
ನ ತಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಭಯಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ ॥

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಮುನಿಯು ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಯಂ ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದಲೂ ಎಂದೂ ಭೀತಿ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮನಏವ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಕಾರಣಂ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಯೋಃ ।
ಬಂಧಸ್ಯ ವಿಷಾಯಾಸಂಗಿ ಮುಕ್ತೇರ್ನಿರ್ವಿಷಯಂ ತಥಾ ॥

ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸೇ ಕಾರಣ. ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದರೆ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ವಿಮುಖವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದರೆ ಅದೇ ಮನಸ್ಸು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

''ಶ್ವಪಚೋಪಿ ಮಹೀಪಾಲ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೋ ದ್ವಿಜಾಧಿಕಃ
ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ವಿಹೀನಸ್ತು ದ್ವಿಜೋಪಿ ಶ್ವಪಚಾಧಮಃ ॥

ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವ ಹೊಲೆಯನು ಕೂಡ ಅಭಕ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಕ್ತ ಹೊಲೆಯನಿಗಿಂತ ಅಧಮ.

ಯಾವದರ್ಜಯತಿ ದ್ರವ್ಯಂ ಬಾಂಧವಾಸ್ತಾವದೇವ ಹಿ
ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಸಹೈವಾಸ್ತಾಮಿಹಾಮುತ್ರ ನ ಚಾಪರಃ

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನರನು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತ ಇರುವನೊ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವರು. ಹಣವಿಲ್ಲದಾಗ ಯಾವ ಬಂಧುವೂ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವದು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಯದ್ಭಾವಿ ತದ್ಭವತ್ಯೇವ ಯನ್ನಭಾವ್ಯಂ ನ ತದ್ಭವೇತ್ ।
ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಬುದ್ಧೀನಾಂ ನ ಚಿಂತಾ ಬಾಧತೇ ಕ್ವಚಿತ್ ॥

ಆಗುವದೇನಿದೆಯೋ ಅದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಆಗಲಾರದ್ದು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಚಿಂತೆಯು ಬಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ.

''ಅರ್ಜಿತಂ ಚ ಧನಂ ಸರ್ವಂ ಭುಂಜತೇ ಬಾಂಧವಾಃ ಸದಾ
ಸ್ವಯಮೇಕತಮೋ ಮೂಢಃ ತತ್ಪಾಪ ಫಲಮಶ್ನುತೇ ॥

ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೂ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಸುಖವನ್ನೂ ಬಂಧು ಬಳಗವರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸುವರು, ಆದರೆ ಆ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆ ಪಾಪದ ದುರಂತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ ಮೂರ್ಖ ಮಾನವನೊಬ್ಬನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಇತಿ ನಾರದ ಮಹಾಪುರಾಣ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ

ಸರ್ವೇಜನಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು
ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ